

SVERIGEFINNARNA OCH FINSKA SPRÅKET

En analys av språkbevarande och strategiska vägval

Foto: Jim Elfström

SVERIGEFINNARNA OCH FINSKA SPRÅKET

En analys av språkbevarande och strategiska vägval

Innehållsförteckning

1. INLEDNING OCH UPPDRAG	2
2. BAKGRUND	2
3. KONTEXT: IDEOLOGIER, DRIVKRAFTER OCH TRENDER SOM PÅVERKAR SVERIGEFINNAR OCH FINSKAN ..	4
MAJORITETSSAMHÄLLETS IDEOLOGIER	4
SOCIOKULTURELLA NORMER	7
SPRÅKFÖRHÅLLANDEN	8
SVERIGEFINNARNAS SPRÅKSYN OCH ANVÄNDNING AV FINSKAN	8
4. MINORITETSARENAN DÄR SVERIGEFINNARNA VERKAR	11
DEMOGRAFISKA FÖRUTSÄTTNINGAR OCH FÖRÄNDRINGAR	11
SPRÅK- OCH MINORITETSLAGSTIFTNING	14
INFLYTANDE OCH DELAKTIGHET	15
IMPLEMENTERING AV MINORITETSPOLITIKEN	16
TILLGÅNG TILL UTBILDNING I OCH PÅ MINORITETSSPRÅKET	17
INSTITUTIONER, MEDIA OCH KULTUR	18
5. FRÅGOR SOM PÅVERKAR ORGANISATIONER SOM VERKAR BLAND SVERIGEFINNARNA	20
SVERIGEFINNARNAS INTERNA ORGANISATION	20
PÅVERKANSARBETE OCH ANSVARSTAGANDE FÖR KAPACITETSUPPBYGGNAD	21
6. SLUTSATSER	23
1. ÖKAT FOKUS PÅ YNGRE SVERIGEFINNARS BEHOV OCH DELAKTIGHET I MINORITETSFRÅGOR	23
2. ÖKA SVERIGEFINNARNAS DELAKTIGHET OCH ANSVARSTAGANDE	23
3. SÄKERSTÄLLA BARNES RÄTT ATT TILLÄGNA SIG OCH UTVECKLA SITT MINORITETSSPRÅK	23
4. AKTIVARE OCH EFFEKTIVARE SVERIGEFINSKT PÅVERKANSARBETE	25
5. SKAPA STRUKTURER FÖR ATT REKRYTERA FINSKSPRÅKIG PERSONAL	26
BILAGA 1. FAKTORER SOM PÅVERKAR SPRÅKBEVARANDE	27
BILAGA 2: STATISTIK ÖVER ANTAL SVERIGEFINLÄNDARE I KOMMUNERNA	31
BILAGA 3. REFERENSER	38

1. Inledning och uppdrag

Situationen för den sverigefinska minoriteten har förändrats betydligt under de senaste tio åren. Minoritetens rättsliga status har stärkts och insatser för att främja bevarande av finska språket och skydda minoriteten har initierats. En del resultat av insatserna kan utläsas.

Ett viktigt mål för den svenska minoritetspolitiken är att de nationella minoritetsspråken ska förbli levande språk i Sverige. En rad olika faktorer på samhälls-, grupp- och individnivå påverkar förutsättningarna för finska språkets bevarande och utveckling. Även förutsättningarna för den sverigefinska minoritetens delaktighet och möjligheter att påverka sin situation har förändrats.

Det är angeläget att analysera situationen inför det fortsatta arbetet och de strategiska val som nu görs inom de sverigefinska organisationerna och inom Svenska kyrkan. På uppdrag av Sverigefinländarnas delegation görs därför denna fördjupade analys i samarbete med Forum för nationella minoriteter (NAMIS) vid Hugo Valentin-centrum, Uppsala universitet. Analysen berör bland annat gjorda statliga uppföljningar, Europarådets kritik och andra gjorda erfarenheter. En rad förändringar och trender som påverkar minoritetsarbetet och bevarandet av minoritetsspråk har också identifierats. Förhoppningen är att analysen ska bidra till den fortsatta diskussionen bland organisationer som verkar bland sverigefinnar.

Rapporten utgör också ett led i kyrkokansliets arbete med fördjupad analys om situationen för språkliga minoriteter och de långsiktiga behoven hos den sverigefinska minoriteten. Syftet är att ge stift och församlingar en bättre omvärldsanalys och belysa frågor som berör det flerspråkiga arbetet inom Svenska kyrkan. Förbättrad omvärldsanalys är en av de frågor som stiftet önskar att nationell nivå ska bistå med.

Uppdraget har genomförts av Kaisa Syrjänen Schaal, enhetschef, enheten för flerspråkighet, kyrkokansliet, Svenska kyrkan, ledamot i presidiet för Sverigefinländarnas delegation och Leena Huss, professor i finska vid Uppsala universitet, Hugo Valentin-Centrum, vice ordförande i Sverigefinländarnas delegation.

2. Bakgrund

I vilken grad har den svenska minoritetspolitiken påverkat situationen för finska språket i Sverige? Har den sverigefinska minoriteten använt de möjligheter som minoritetspolitiken fört med sig och i så fall på vilket sätt?

Utredningen om finska och sydsamiska språken konstaterade år 2005 att det pågår en språkbytesprocess bland de nationella minoriteterna i Sverige, som innebär att minoritetsspråken tappat mark i förhållande till majoritetsspråket svenska.¹ Utredningen konstaterade att de nationella minoritetsspråkens situation kan förbättras genom insatser som höjer statusen på språken samt aktivt revitaliserar och synliggör dessa. Regeringen har också tagit fasta på detta vid reformeringen av minoritetspolitiken.²

I denna analys görs en jämförelse mellan situationen i januari 2000 då minoritetspolitiken inrättades i Sverige och lagstiftning till skydd för finska språket infördes³, och situationen i mars 2013. En rad viktiga insatser har genomförts i Sverige under denna tidsperiod. Den svenska minoritetspolitiken syftar till att uppfylla de folkrättsliga åtaganden som följer av

¹ SOU 2005:40, sid. 53–.

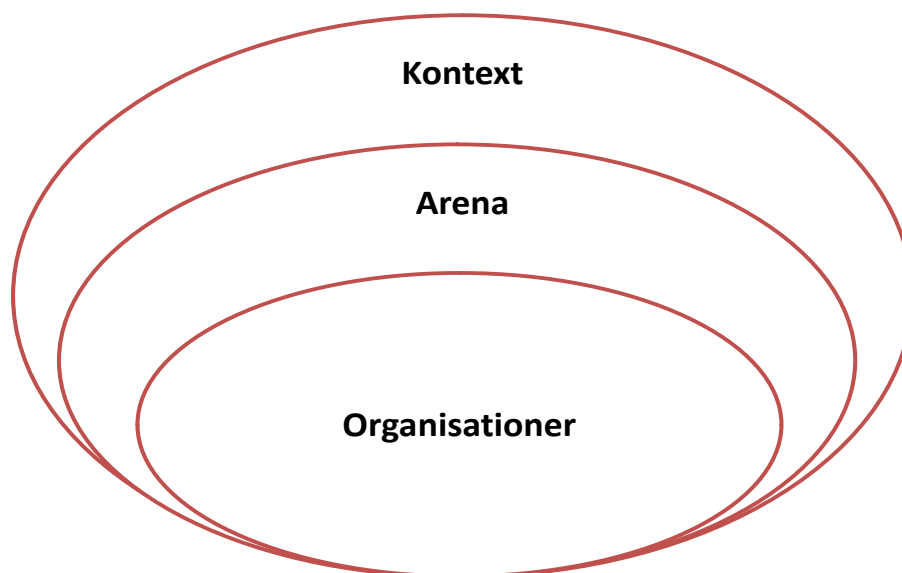
² Prop. 2008/09:158, sid. 37–.

³ Lag (1999: 1176) om rätt att använda finska och meänkieli hos förvaltningsmyndigheter och domstolar.

ratificeringen av Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk.⁴ De insatser som regeringen vidtog i anslutning till erkännandet av de nationella minoriteterna i december 1999 var inte tillräckliga för att leva upp till åtagandena i konventionerna. Europarådets ministerkommitté riktade efter granskning kritik mot den svenska regeringen på en rad områden. De reformer som genomfördes 2010 syftar till att rätta till en del av dessa problem. Frågan är då på vilket sätt minoriteternas och minoritetsspråkens situation har förändrats.

Analysen tar sin utgångspunkt i ett antal faktorer som identifierats av språkforskare som relevanta för att ett minoritetsspråk ska bevaras i ett majoritetssammanhang.⁵ De nationella minoriteterna kan själva påverka en del av dessa faktorer på grupp- och individnivå. Andra faktorer kan endast påverkas av riksdag, regering, statliga och kommunala myndigheter och majoritetssamhället i stort. Det är angeläget att göra en analys av läget för att kunna sätta in ytterligare insatser där det behövs och för att organisationer som företräder och verkar bland sverigefinnarna ska kunna göra strategiska vägval som bidrar till att förbättra sverigefinnarnas situation och till att finska språket bevaras i Sverige.

Frågor som berör sverigefinnar och finskan

Sverigefinnarnas situation och det finska språkets bevarande i Sverige påverkas också av olika trender och skeenden i samhället. För att fånga in dessa görs en omvärldsanalys från ett sverigefinskt perspektiv, enligt modellen ovan.

Analysen utgår till att börja med från den större kontexten, nämligen de ideologier, drivkrafter och trender som påverkar sverigefinnarna, det finska språket och minoritetsfrågor över huvud taget i samhället. Därefter analyseras den arena sverigefinnarna verkar på, vad som händer på den arenan och vilka andra aktörer som verkar där. Slutligen analyseras situationen på organisationsnivå från ett sverigefinskt perspektiv.

Rapportskrivarna identifierar också ett antal viktiga fokusområden för det fortsatta arbetet.

⁴ Prop. 2008/09:158, sid. 14.

⁵ Hyltenstam (red.) 1999, sid. 47; se även SOU 2005:40, sid. 55.

3. Kontext: Ideologier, drivkrafter och trender som påverkar sverigefinnar och finskan

I detta avsnitt behandlas det sammanhang som den sverigefinska minoriteten befinner sig i, nämligen de ideologier, drivkrafter och trender som påverkar sverigefinnarna, det finska språket och minoritetsfrågor över huvud taget i samhället.

Ideologier, drivkrafter och trender som påverkar

MAJORITETSSAMHÄLLETS IDEOLOGIER

Det har stor betydelse för minoritetsspråks bevarande hur majoritetssamhället uppfattar och behandlar språkliga minoriteter. Det kan handla om att majoriteten har en pluralistisk, segregativ eller assimilatörisk inställning gentemot minoritetsgrupper.⁶ En generell trend är att det svenska samhället under de senaste decennierna har blivit allt mer pluralistiskt och öppnare för olika typer av mångfald. I allmänhet handlar det om en förändrad inställning hos allmänheten när det gäller integration och acceptans av kulturell särart. Det finns också mer negativa mottrender som dykt upp på senare tid när det ekonomiska klimatet i samhället hårdnat.

Trenden av ökad acceptans är inte lika tydlig när det gäller de nationella minoriteterna, vilket kanske delvis beror på att många inte känner till vilka de nationella minoriteterna är och varför just dessa grupper ska ges särskilt skydd och stöd. Möjligen har inställningen till urfolket samer blivit öppnare och mer positivt på senare tid.

Generellt är majoritetssamhällets medvetenhet om nationella minoriteter och deras språkliga och kulturella rättigheter fortfarande begränsad. Denna okunskap innebär i förlängningen att

⁶ SOU 2005:40, sid. 55–.

den sverigefinska minoriteten i praktiken osynliggörs i många sammanhang. Från ett språkbevarandeperspektiv utgör majoritetsbefolkningens okunskap och ibland ointresse en negativ faktor för finska språket. Minoritetsspråken kan då inte få draghjälp från den breda allmänhetens attityder.

Det finns dock tecken på att införandet av den nationella minoritetspolitikerna i viss mån kan ha påverkat den stora allmänhetens syn på minoritetsspråken. Exempelvis Nygårds⁷ undersökning om språkliga attityder visar att det redan i början av 2000-talet fanns klart positivare attityder till bevarandet av de officiella minoritetsspråken jämfört med invandrarspråken. Närmare två tredjedelar av informanterna som besvarade Nygårds enkät ansåg att det var viktigt att bevara minoritetsspråken medan endast en tredjedel ansåg det om invandrarspråken. En likadan tendens fann Nygård hos sina intervjupersoner. Några av de senare påpekar att frågan om språkbevarande egentligen bara är viktig för grupperna själva. Detta skulle kunna tolkas som en acceptans av en nya officiell politik trots att man själv inte känner sig delaktig när det gäller den frågan.

Tidigare har statsmakten haft en starkt assimilerande inställning till den sverigefinska gruppen. Det finns gott om anekdotiska uppgifter från 1960- och 1970-talen om hur föräldrar uppmanades av barnavårdscentralen och skolan att tala svenska med barnen så att de, och även föräldrarna, skulle lära sig samhällets språk så fort som möjligt. I bakgrunden fanns en stark enspråkighetsideologi enligt vilken invandrarna kunde välja antingen finska eller svenska, inte både och. Att välja finska hade enligt den synen betytt segregering och starkt förminskade möjligheter i det svenska samhället, medan en övergång till svenska garanterade motsatsen. Denna ideologi lever kvar på sina håll och man kan även hitta tecken på det i nuvarande lagstiftning, exempelvis i skolförordningen⁸ där det stiftas att under den sammanlagda tid som eleven får tvåspråkig undervisning högst hälften av undervisningen får ges på umgängesspråket, det vill säga minoritetsspråket, och att undervisningen på svenska ska öka successivt. Sådana formuleringar signalerar en rädsla för så kallade starka tvåspråkiga undervisningsformer⁹ för minoritetsbarn och en syn på två- eller flerspråkighet som ett övergående stadium i stället för ett mål i sig. Detta synsätt utmanas dock numera av en växande medvetenhet om flerspråkighetens fördelar för enskilda människor och hela samhället. Det finns tecken som skulle kunna tyda på att medvetenheten ökat och då särskilt bland unga sverigefinska föräldrar.

På 1960-talet infördes hemspråksundervisning i grundskolan för finstalande och i mitten av 1970-talet för alla invandrare och minoriteter. Undervisning i modersmålet sågs i första hand som en brygga för eleverna tills de lärt sig svenska tillräckligt bra. Under 1970- och 1980-talen drevs ett stort antal finskspråkiga hemspråksklasser i Sverige. I samband med att skolorna kommunaliserades i början av 1990-talet började antalet hemspråksklasser minska drastiskt. I dag finns enstaka kommunala klasser kvar. Det finns också sju sverigefinska friskolor där undervisning sker både på finska och på svenska. Under vissa tider har deras antal varit det dubbla men i många kommuner har skolorna lagts ner på grund av olika omständigheter. Att alla tvåspråkiga svensk-finska skolor är friskolor signalerar i sig att de fortfarande betraktas som undantagslösningar och att tvåspråkigheten hittills inte ansetts ha någon relevans för den kommunala skolan. De sverigefinska skolornas ringa antal betyder att få familjer har en reell chans att välja tvåspråkig/finskspråkig skolundervisning för sina barn. Det som återstår för de övriga är modersmålsundervisning av skiftande kvalitet och omfattning samt olika slags kompensatoriska, finskspråkiga verksamheter, såsom klubbar, läger, helgskolor m.m., som lokala föreningar och föräldranätverk anordnar på ideell basis.

⁷ Nygård 2002, sid.13–14.

⁸ Skolförordningen (2011:185), 9 kap. Grundskolan, 13 §.

⁹ Skutnabb-Kangas et al. 2009, sid. 66. Med starka undervisningsformer avses här sådana där andelen undervisning på minoritetsspråket är stor nog för att motverka trycket från majoritetsspråket i samhället och ge eleverna en reell chans att bli höggradigt tvåspråkiga.

Den stora bristen på starka undervisningsmodeller leder till att det är mycket svårt att ge barnen en höggradig tvåspråkighet i finska och svenska. Det finns också gott om belegg för att alla barn inte ens får den undervisning de är berättigade till.¹⁰ Ett nytt problem som uppstått sedan den nya skollagen (2010:800) trädde i kraft är att man i många kommuner uppmärksammat och tagit fasta på att lagen fortfarande kräver av eleverna att de ska ha så kallade grundläggande kunskaper i modersmålet för att få undervisning i det, trots att minoritetsbarnens föräldrar numera inte behöver använda språket hemma för att barnen ska vara berättigade till undervisningen. Detta har lett till att många sverigefinska barn har utestängts från undervisningen.¹¹ Denna paradox har uppmärksammat i ett antal rapporter¹² och diskussioner pågår kring möjligheterna att slopa kravet på grundläggande kunskaper i modersmålsundervisning.

Trots att den stora allmänhetens syn på minoritetsspråken kan ha blivit positivare (se ovan) är majoritetssamhällets medvetenhet om nationella minoriteter och deras språkliga och kulturella rättigheter fortfarande låg. Detta visar bland annat en undersökning från 2010 som Språkrådet genomförde i samarbete med Sifo och som gällde kunskapen om de nationella minoritetsspråken bland tusen slumpvis utvalda personer över 15 år. Ca 30 % av de tillfrågade kunde inte räkna upp något av de fem minoritetsspråken, och bland unga i åldrarna 15–29 år var andelen hela 50 %.¹³ En sådan okunskap innebär i förlängningen att den sverigefinska minoriteten i praktiken osynliggörs i många sammanhang. Okunskapen om minoritetspolitiken och dess syften innebär också att minoritetsspråken generellt inte kan få draghjälp från den breda allmänhetens attityder.

Jämfört med tiden före införandet av den nationella minoritetspolitiken år 2000 kan man dock se att intresset för sverigefinnarna och finska språket har vuxit något, inte minst i förvaltningskommunerna där arbete pågår för att lyfta fram finska språket och kulturen. Böcker, pjäser och filmer som på olika sätt behandlar den sverigefinska erfarenheten har också i flera fall väckt intresse bland den breda allmänheten.¹⁴ På senare tid har artiklar och notiser med sverigefinskt innehåll ibland kommit över nyhetströskeln även när det gäller de stora dagstidningarna.¹⁵ Att Svenska akademien 2012 antagit sverigefinnarnas dag i den svenska almanackan kommer att bidra till en större synlighet för sverigefinnarna.

Europarådets minoritetskonventioner tillerkänner de grupper som Sverige erkänner som nationella minoriteter vissa kollektiva rättigheter, som i Sverige kommit till uttryck som individuella rättigheter och skyldigheter för myndigheter. I samband med att kunskapen om den nationella minoritetspolitiken börjat sprida sig bland majoritetsbefolkningen har det också här och var höjts röster emot kollektiva rättigheter i motsats till individuella sådana. Enskilda skribenter varnar för splittring i samhället som erkännandet och främjandet av nationella minoritetsgrupper enligt dem kan innebära,¹⁶ beskyller staten för att genom den nya politiken cementera minoriteternas utanförskap¹⁷ eller konstaterar att i stället för att betona olikheterna grupper emellan (vilket den nationella minoritetspolitiken anses göra) borde man garantera alla människor samma möjlighet att tala vilket språk de vill.¹⁸

¹⁰ Skolverket 2005, Orama 2011, Skolinspektionen 2012.

¹¹ T.ex. Svenska kyrkan: Våga vara minoritet 2012; KU 2012, sid. 11.

¹² Skolverket 2005; Språkrådet 2011, sid. 21; Skolinspektionen 2012.

¹³ Språkrådet 2010, sid. 11.

¹⁴ Exempel på sådant är Susanna Alakoskis bok "Svinalängorna", Eija Hetekivi Olssons bok "Ingenbarnsland", Tanja Lorentzons pjäs "Mormors svarta ögon" och Mika Ronkainens film "Laulu koti-ikävästä/Ingen riktig finne" som alla har väckt stor uppmärksamhet. Alakoskis bok fick Augustpriset år 2006 och Ronkainens film tilldelades Dragon Award Best Nordic Documentary på Göteborg International Film Festival 2013. Hetekivi Olssons bok blev nominerad till Augustpriset 2012 och till Sveriges Radios romanpris 2013 medan Lorentzons pjäs visades 70 gånger för fulla hus på Dramaten och gick sedan på turné med Riksteatern.

¹⁵ SvD 2013; DN 2013.

¹⁶ Lundberg 2011.

¹⁷ Demirbag-Sten 2013.

¹⁸ NSD 2012.

En sådan uttalad motvilja mot sär rättigheter för olika grupper eller individer utgör ett hinder i många sammanhang där minoriteternas situation behöver uppmärksammas och förbättras, vilket även har tagits upp i Konstitutionsutskottets kunskapsöversikt om nationella minoriteter.¹⁹ I rapporten konstateras att det finns ”en benägenhet hos myndigheter och enskilda aktörer att undvika sådant som kan uppfattas som särbehandling av en viss grupp och i stället sträva efter att behandla ”alla lika”, vilket tenderar att leda till att minoriteternas särskilda behov inte uppmärksammas. Andra uttrycker en rädsla för att ställa frågor om minoritetstillhörighet för att inte stämpla eller kränka någon.²⁰ I många kommuner i det finska förvaltningsområdet har det funnits ett betydande initialt motstånd mot att kartlägga tjänstemännens kunskaper i finska eller att kartlägga familjers eller enskildas önskemål om verksamheter på finska, eftersom man ansett att sådant skulle kunna strida mot bestämmelser om registrering av personuppgifter. Oftast har man så småningom kunnat lösa problemen, men det har inneburit en försening av åtgärderna.

Att sverigefinnarna fått en speciell ställning har också väckt motstånd hos en del kommunala utförare, som exempelvis den lokala förvaltningen som sköter frågor om förskoleplatser eller modersmålsundervisning. Det har ibland visat sig svårt att åstadkomma förbättringar eftersom den spontana reaktionen har varit ”Vi särbehandlar inga barn!” Sådana hinder har gjort att det finns en tröghet i maskineriet som lokalt kan vara mycket uttalad. Det kan också vara ett tecken på att den kommunala kunskapen och medvetenheten om minoritets rättigheter och minoritetspolitikens syften fortfarande är begränsade.

SOCIOKULTURELLA NORMER

Med sociokulturella normer avses vanor, beteende, klädsel, språk etc. som gäller inom minoriteten och som är synliga i majoritetssamhället.²¹ För minoriteter som har tydliga etniska eller kulturella markörer, såsom klädedräkt och andra symboler, kan dessa utgöra en källa till sammanhållning. De bidrar också till att gruppen kan vara mer synlig i samhället. För den sverigefinska minoritetens del finns det relativt få sådana markörer. Sverigefinnar kan i regel vara svåra att identifiera i majoritetssamhället inte minst därför att många också har svenskklingande namn och talar svenska som infödda. Det har inneburit att man som individ i många fall har kunnat välja fritt mellan att visa eller inte visa att man tillhör den sverigefinska gruppen.

När samhällets syn på sverigefinnar och finsk kultur gradvis har förbättrats, har man kunnat märka att allt fler personer med finskt ursprung ”kommer ut ur garderoben” och söker sig till sverigefinska organisationer och finska kulturarrangemang. Den kanske starkaste enskilda markören för sverigefinskheten, det finska språket, kan här utgöra ett hinder för deltagande om man saknar kunskaper i det. Samtidigt har det visat sig att det finns en växande skara människor som tidigare förlorat språket eller aldrig fått lära sig det, som nu försöker lära sig finska.

Det växande intresset för sverigefinskheten har också lett till ett behov av mer konkreta gemensamma symboler så som exempelvis en egen dag för sverigefinnar och en sverigefinsk flagga. Sverigefinnarnas dag den 24 februari har redan införts i den svenska almanackan, medan diskussionen om en egen flagga pågår. Önskemål om en flagga och etableringen av benämningen ”sverigefinne” som nu även rotat sig i det officiella språkbruket i Sverige visar på ett behov av att slippa välja mellan den finska och den svenskan flaggan eller att vara antingen finne eller svensk.²² Det är också ett tecken på att en särskild minoritetsidentitet bland sverigefinnarna håller på att stärkas.

¹⁹ KU 2012.

²⁰ KU 2012, sid. 115.

²¹ SOU 2005:40 sid. 55–

²² Skaparen av den inofficiella sverigefinska flaggan med blågult kors på vit botten, Andreas Jonasson, uppgav att han ville ha en egen flagga i stället för att behöva välja mellan den svenska eller den finska, eftersom ingendera av dem passade honom som född och uppvuxen i Sverige med finska rötter (Aftonbladet nov. 2007). Som festtalare på sverigefinnarnas dag 2011 berättade

SPRÅKFÖRHÅLLANDEN

Språkförhållanden kan ha stor betydelse för ett minoritetsspråks bevarande. Det rör bland annat om minoritetsspråket har status som officiellt språk, om det talas i mer än ett land, om frågor kring dialekt- eller språksplittring, standardisering och modernisering, förhållandet mellan tal och skrift, graden av tvåspråkighet och språkbehärskning, gruppens språksyn och minoritetsspråkets status i förhållande till majoritetsspråket.²³

Det finns ett antal faktorer som stärker finskans ställning som minoritetsspråk i Sverige. Språket är enligt uppskattningar det näst största modersmålet efter svenska och det har erkänts som ett nationellt minoritetsspråk med status som ett ”del tre-språk” enligt den europeiska språkstadgan som Sverige ratificerat. Detta har lett till etablerandet av ett förvaltningsområde för finska språket som sedan 2000 har utvidgats från fem till nuvarande 48 kommuner (mars 2013) – se *bilaga 2* för en uppräknning av kommuner som ingår i förvaltningsområdet. Bland dem återfinns till invånarantalet stora kommuner såsom till exempel Stockholm, Göteborg och Uppsala.

En stor fördel för finskan är också att det talas som majoritetsspråk i Finland vilket innebär att det är lätt att få tag på litteratur, läromedel, tidskrifter och annat material från grannlandet och även att det är lätt att följa kulturlivet där. Det livliga samarbetet mellan länderna och de nordiska avtalen²⁴ ger stöd åt finskan i Sverige. På det individuella planet innebär närheten till Finland att många familjer och individer regelbundet vistas i Finland och därigenom har möjlighet att stärka sitt finska språk.

En annan omständighet som förenklar arbetet med finska språket i Sverige är att man inom språkvården slagit fast att det sverigefinska standardspråket är identiskt med standarden i Finland. Det verkar inte heller finnas något motstånd mot detta ställningstagande bland talarna själva. Standardnormen gäller framför allt det skrivna språket, medan det naturligtvis finns en stor variation när det gäller det talade språket. Det finns i Sverige en lång tradition av sverigefinsk språkvård, och ny terminologi skapas kontinuerligt för att finska utan svårigheter ska kunna användas om svenska företeelser som saknar motsvarighet i Finland. Den höga standardiseringsgraden och den välfungerande språkvården gör att finskan i Sverige har ett stort försprång jämfört med de flesta övriga minoritetsspråken i landet.

Trots att finska fortfarande talas i alla generationer finns det tecken på att graden av tvåspråkighet har minskat bland de yngre. Erfarenheter från sverigefinska friskolor indikerar att nya elevers kunskaper i finska tenderar att vara sämre i dag än tidigare elevers. Dessutom är det en stor utmaning för barn och ungdomar att tillägna sig läs- och skrivkunskaper i finska fullt ut eftersom modersmålsundervisning generellt är det enda som står till buds. Samtidigt är det skrivna språket mycket viktigt för att minoritetsspråket ska kunna bevaras på lång sikt.²⁵

SVERIGEFINNARNAS SPRÅKSYN OCH ANVÄNDNING AV FINSKAN

Eftersom sverigefinnarna har så få särskilda etniska kännetecken, har det från de flesta europeiska språken starkt avvikande finska språket fått en mycket central roll i den sverigefinska identiteten. Samtidigt har den tidigare assimilationspolitiken och den negativa attityden till finskheten gjort att många förlorat finskan eller medvetet bytt språk till svenska. I den revitaliseringssituation som finskan befinner sig i är utmaningen att se till att de som önskar det får möjlighet att lära sig finska på nytt. För en del gäller det att komma över den

skådespelerskan Tanja Lorentzon att hon i beteckningen ”sverigefinne” äntligen har hittat en identitet som passar henne, som vuxit upp i Sverige utan att vare sig vara ”riktig svensk” eller ”riktig finne”.

²³ SOU 2005:40, sid. 55–.

²⁴ T. ex. den nordiska språkkonventionen (<http://www.norden.org/sv/om-samarbetet/avtal/nordiska-avtal/spraak/spraakkonventionen>) och det nordiska kulturavtalet (<http://www.norden.org/sv/om-samarbetet/avtal/nordiska-avtal/kultur/avtal-om-kulturellt-samarbete>).

²⁵ Crystal 2000, sid. 130.

språkspärr²⁶ som hindrar en från att använda kunskaper som finns sedan gammalt men som inte har använts under lång tid. Det kan bero på psykologiska orsaker, exempelvis mycket negativa upplevelser förknippade med språket under tidigare skeden i livet, egna bristfälliga kunskaper i språket eller annat. Samerna har uppmärksammat detta fenomen och utvecklat metoder för att bearbeta språkspärrar – något som med fördel även skulle kunna prövas i sverigefinska sammanhang.²⁷

Det är uppenbart att det i dag finns en växande skara sverigefinnar som är medvetna om finska språkets skörhet i Sverige och har en vilja att revitalisera språket, fast detta arbete fortfarande söker sina former. Här erbjuder de sociala medierna och övrigt IT-användande helt nya möjligheter än tidigare. Inom den sverigefinska gruppen är det de yngre generationerna som på allvar börjat utnyttja dessa. Sociala medier har blivit ett sätt att mobilisera, ge utlopp för engagemang och sätta press på beslutsfattare, vilket fallet ”Veikko”²⁸ visade tydligt. På samiskt håll har exempelvis ett förekommet förbud på skolgården att tala samiska på samma sätt lett till stort engagemang.²⁹ De nya möjligheterna att påverka har stärkt människornas vilja att stå upp för minoritetsrättigheter och att inte acceptera orättvis behandling.³⁰

Frivilligt arbete och nätverkande kombinerat med utnyttjande av de nya medierna kännetecknar det nya som för finskans del framför allt representeras av blivande eller nuvarande småbarnsföräldrar. En ökad aktivitet bland den yngre generationen och nya fora för det minoritets- och språkpolitiska arbetet har också inneburit att klyftan mellan yngre och äldre sverigefinnar vuxit.

Många bland dem som flyttade till Sverige och bildade familj på 1960- och 1970-talen ser sig fortfarande som invandrare och många av dem har upplevt långa tider av stigmatisering och utanförskap. Bland dem finns en grupp frustrerade och desillusionerade personer som anser att minoritetsrättigheterna har kommit för sent, att ”tåget redan har gått”, att det ”inte lönar sig längre”, att ”rättigheterna borde ha kommit 20 år tidigare”. Mot detta står entusiasmen hos en växande grupp yngre människor som inte upplevt samma stigmatisering och därför ser den nya situationen som en positiv utmaning. För de yngre är de sociala medierna en självklarhet, och de är uppvuxna i en värld där det inte är så självklart att samhället eller myndigheterna ställer upp med insatser utan att frivilligorganisationer och engagerade enskilda tvingas ta ett större ansvar på olika områden. Det verkar finnas en växande beredskap för detta hos yngre sverigefinnar – däremot känner många av dem att deras finska språk inte räcker till och en vilja av att återta språket eller att åtminstone se till att ens barn får lära sig språket är stark hos dessa aktiva.

Just detta att viljan att behålla och ta tillbaka ett ursprungsspråk växer, när språket håller på att försvagas eller rent av förloras, är ett ofta förekommande fenomen bland minoritetsgrupper. Man har förklarat det med att minoriteter som har låg status i samhället ofta väljer att byta språk för att komma ur sin stigmatiserade tillvaro. Deras barn tenderar att bli tvåspråkiga och utvecklingen går mot enspråkighet i majoritetsspråket. Samtidigt är det på många håll den första generationen som är välintegrerad i samhället som börjar längta efter det förlorade språket.³¹ En sådan utveckling kan också märkas bland sverigefinnarna. I takt med att de som grupp alltmer integrerats i det svenska samhället och fått tillgång till de verktyg som

²⁶ Se t.ex. <http://minoritet.prod3.imcms.net/2341>.

²⁷ Se KU 2012, sid. 105 för en beskrivning av Sametingets ”Språkspärrsprojekt”.

²⁸ En blind krigsveteran som i äldreboendet i sin hemkommun Vaxholm inte kunde kommunicera med någon eftersom han bara pratade finska. Fallet debatterades i sociala medier, mobiliserade sverigefinnar och nådde till politiker och medier till den grad att kommunen till sist tvingades låta Veikko komma till ett finskspråkigt äldreboende i Stockholm. http://www.svd.se/opinion/ledarsidan/veikko-virtanen-visar-vagen_4829815.svd.

²⁹ Se t.ex. <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2327&artikel=5069918>.

³⁰ Det finns gott om exempel om sådana diskussioner på nätet. Bland sverigefinnarna har de yngre även visat en vilja att engagera sig i och påverka nuvarande organisationsformer som de upplever som föråldrade. Exempelvis har unga initierat en förnyelse i arbetsformerna för Sverigefinländarnas delegation och bidragit till större synlighet i de sociala medierna.

³¹ Dorian 1999.

behövs för att kunna driva sin sak på ett kraftfullt sätt, har också viljan att bevara och revitalisera finska och finsk kultur vuxit hos dem.

En stor förändring som skett sedan 1960- och 1970-talens stora arbetskraftsinvandring är att den sverigefinska gruppen numera är mycket heterogen, vilket i sig är en positiv faktor när det gäller revitaliseringen. Dels finns de tidigare invandrarna och deras efterkommande, dels senare grupper som sökt sig till Sverige på grund av olika orsaker, bland annat yrkesmässiga. Det finns både de som redan förlorat finskan och de som har finska som sitt starkaste eller enda språk och som håller på att lära sig svenska. Många stannar kvar trots att de tidigare hade haft planer att återvända till Finland. Talarpotentialen i Sverige är stor när nya rättigheter och möjligheter att lära sig och använda språket har införts och det finns också talare med modersmålskunskaper som stärker de andras chanser att lära sig mer.

Trots att det finns tydliga tecken på att intresset för språkrevitalisering håller på att växa bland sverigefinnarna är det ändå viktigt att komma ihåg att enskilda människor själva måste få välja hur de vill förhålla sig till språket; det är klart att alla inte kan eller måste tycka lika. Det som däremot måste garanteras är att de får tillräcklig information så att besluten inte fattas på felaktiga grunder (t.ex. att man tror att tidig tvåspråkighet skadar barnen). Man måste också som individ få tillräcklig information om vilka rättigheter och möjligheter man har som minoritetsspråkstalarare för att kunna ”välja fritt”.

Trots att det i många kommuner i Sverige numera är möjligt att använda finska i kontakt med kommunala myndigheter har det visat sig att det inte sker i den omfattning som hade förväntats. Tvärtom finns det erfarenheter av att finsk service mest efterfrågas av de äldre medan de yngre använder svenska. Detta kan bero på en mängd faktorer, exempelvis bristande språkkunskaper hos kunden eller tjänstemannen, en vana att använda svenska hos kommunen som är svår att bryta, en uppfattad negativ attityd från tjänstemännens sida eller svårigheten att få snabb service om man använder finska eftersom kommunen kan avsätta speciella tider för finskspråkig service.³² I början av reformen var det ett reellt problem att myndigheter som skulle ge service på finska inte hade beredskap eller informerade om möjligheten,³³ och senare infördes en informationsskyldighet i 3 § lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Trots detta är det uppenbart att myndigheternas beredskap på sina håll fortfarande kan vara begränsad.

Det är svårt att bedöma om det har blivit vanligare att sverigefinnar talar finska med andra finskkunniga; här finns det kanske också stora generationsskillnader. Däremot verkar intresset för språket ha vuxit bland de yngre. Sverigefinskheten och finska språket har blivit ”coola” och det har grundats en facebookside för unga människor som vill förbättra sin finska.³⁴

Det är en utmaning för unga föräldrar att satsa på tvåspråkighet eller finska i hemmet när samhället så länge visat att språket har varit lågprioriterat. Trots detta finns det tecken på att fler och fler försöker satsa på finska även i familjer där föräldrarna har olika modersmål. Det märks i diskussionerna i de sociala medierna³⁵ och i det faktum att unga flerspråkiga familjer i allt ökande grad köar för finskspråkig barnomsorg. De sverigefinska organisationerna försöker stimulera intresset och ge praktisk hjälp genom att producera material om revitalisering, tvåspråkighet och finsk barnomsorg.³⁶

³² Se t.ex. Elenius 2005.

³³ Prop. 2008/09.

³⁴ Kielikaveri – språkkompis <https://www.facebook.com/groups/371415449600755/>.

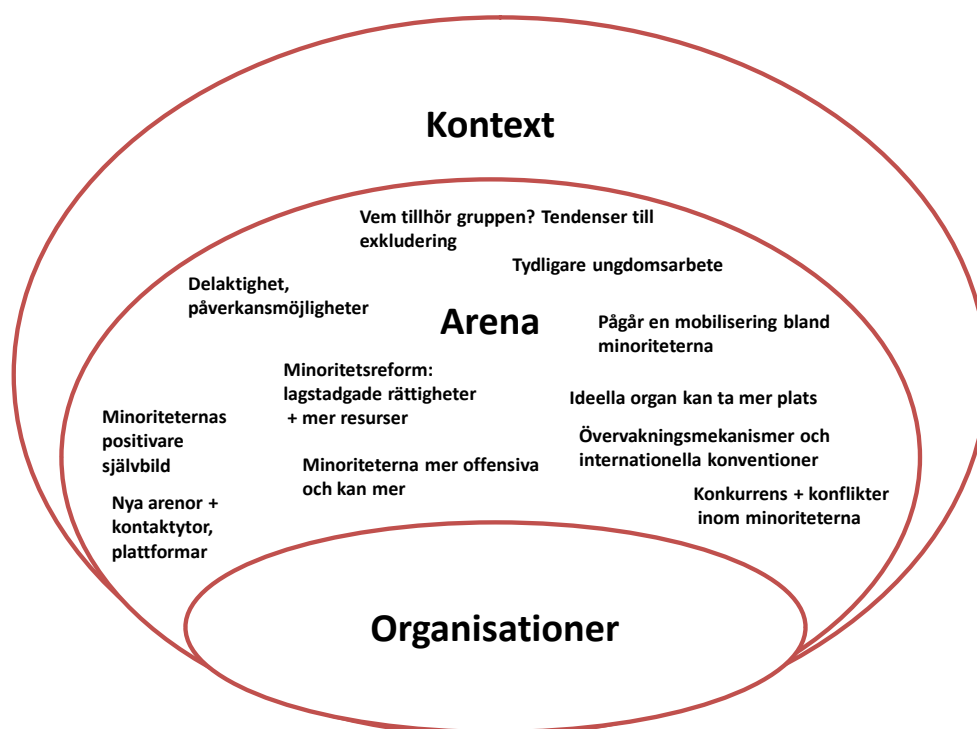
³⁵ Ruotsinmammatt <https://www.facebook.com/groups/163527477066975/?fref=ts>; IntresseFinns <https://www.facebook.com/IntresseFinns?fref=ts>.

³⁶ Inspirationsboken ”Puhutaanko suomea? – Ska vi tala finska?”, Broschyren Lapsen oikeus suomen kieleen – Ditt barn har rätt till finska; Sverigefinska Ungdomsförbundets ”Språkpaket” för småbarnsföräldrar.

4. Minoritetsarenan där sverigefinnarna verkar

I detta avsnitt behandlas den arena sverigefinnarna verkar på, vad som händer på den arenan och vilka andra aktörer som verkar där. Sverigefinnarna agerar på en arena tillsammans med en rad andra aktörer, såsom politiska beslutsfattare på olika nivåer, statliga och kommunala myndigheter, andra minoritetsorganisationer och institutioner av olika slag. Möjligheterna att driva på frågor och utveckla minoritetsarbetet påverkas också av de andra aktörernas ansvarstagande och ambitionsnivå. Sverigefinnarnas egen förmåga att organisera sig och samverka med andra intressenter påverkar utfallet och effektiviteten i påverkansarbetet. En del skeenden kan minoriteterna påverka, andra inte.

Minoritetsarenan

DEMOGRAFISKA FÖRUTSÄTTNINGAR OCH FÖRÄNDRINGAR

Demografiska faktorer påverkar minoritetsspråkets förutsättningar att bevaras. Sådana faktorer är bland annat minoritetsgruppens storlek, dess kärnområden, ålders- och könsfördelning inom gruppen och äktenskapsmönster.

Faktaruta

Antal personer födda i Finland:	163 867 (23 %)
Antal personer med minst en förälder född i Finland:	262 552 (36 %)
Antal personer med minst en mor- eller farförälder född i Finland:	285 199 (40 %)
Totalt antal personer med finsk bakgrund:	711 618

Sverigefinnarna är Sveriges största språkliga och nationella minoritet. Enligt SCB fanns det 711 618 personer med finsk bakgrund i Sverige den 31 december 2012. Uppskattningsvis 100 000 personer av dessa har finlandssvensk bakgrund, dvs. de har svenska som första språk.

Begreppet *sverigefinländare* brukar användas som ett gemensamt begrepp för personer med finsk bakgrund, oavsett om de har finska eller svenska som första språk. Med *sverigefinnar* avses den grupp i Sverige som har eller haft finska som första språk.

Antalet sverigefinländare som bor i respektive kommun framgår av *bilaga 2*. I tabellen anges också hur många procent av befolkningen i kommunen som är sverigefinländare.

Tidigare har fokus i minoritetsarbetet till stor del legat på den så kallade första generationens frågor. Många i denna grupp har nu uppnått pensionsåldern. Frågor som handlar om värdig ålderdom och pensionärsliv är centrala för dem. Denna generation har byggt upp det sverigefinska föreningslivet sedan 1950-talet och det är framför allt de som är aktiva i de lokala föreningarna. Antalet personer som flyttar från Finland till Sverige har minskat och uppgår i dag till några tusen per år.

Att tala om första, andra och tredje generationens sverigefinnar strider egentligen mot minoritetstanken. Den bygger istället på ett invandarperspektiv som handlar om inflyttade gruppers möjligheter att anpassa sig till livet i det nya landet. Många i majoritetsbefolkningen ser fortfarande sverigefinnarna som invandrare och inte som nationella minoriteter. Många och kanske framför allt äldre sverigefinnar talar också själva om ”det gamla hemlandet” och om att få ”åldras med landsmän”. De kanske inte ser sig själva som minoriteter med vissa minoritetsrättigheter. En viktig trend de senaste åren är att rättighetsperspektivet nu fått allt större genomslag bland sverigefinnarna. Sverigefinnarna talar själva om rättigheter och inte bara behov som fallet var tidigare.

Under lång tid utgjorde denna första generation huvuddelen av den sverigefinska befolkningen. Så är dock inte längre fallet. Andelen andra och tredje generationens sverigefinländare är nu betydligt större (76 %) än första generationen. Medvetenheten om detta är fortfarande begränsad – även hos offentliga aktörer. Det medför att yngre sverigefinnars önskemål, behov och förutsättningar kanske inte ens beaktas. Eftersom yngre sverigefinnar kan vara underrepresenterade i sverigefinska organisationer, kan det ibland finnas en bristande förståelse för insatser som riktar sig till yngre. Det kan till och med vara så att man inte uppfattar att det finns något intresse från yngre att vara delaktiga i minoritetsarbetet eller de uppfattas som ”försvenskade” av de äldre. Yngre kan i sin tur uppfatta det som att de blir exkluderade. Den befintliga sverigefinska verksamheten kan av yngre också uppfattas som ålderdomlig eller gammaldags och därmed som mindre intressant att delta i.

I dag är 140 000 personer bland sverigefinländarna 18 år eller yngre och 143 000 personer är mellan 19–30 år. Det innebär att det finns ett stort antal barn och unga som skulle kunna vara intresserade av att tillägna sig finska språket och utveckla befintliga kunskaper. Det är också intressant att notera att även en del finlandssvenska familjer är intresserade av att deras barn lär sig finska.

En del yngre som i dag flyttar från Finland till Sverige för att studera uppfattas inte av en del sverigefinnar som tillhörande den sverigefinska gruppen. Samtidigt utgör yngre finskspråkiga personer som nyligen flyttat till Sverige en grupp med stort intresse för finskspråkig barn- och ungdomsverksamhet. Gruppen utgör också ett värdefullt tillskott till antalet personer som behärskar och använder finska språket och därmed också bidrar till att förnya och utveckla användningen av finskan i Sverige.

Att det skulle finnas tendenser till exkludering är inte ovanligt inom minoritetsgrupper. Det är vanligt förekommande att det kan uppstå diskussioner om inkludering och exkludering eller ”graden” av tillhörighet inom minoritetsgrupper, där bland annat kunskaper i minoritetsspråket kan påverka om personen anses tillhöra gruppen eller inte. Från ett språkbevarandeperspektiv är det viktigt att den som inte kan språket eller bara kan det till en

viss del inte exkluderas. I ett revitaliseringsperspektiv är det av central betydelse att få med alla potentiella kulturbärare och talare av språket. Det är också viktigt att eliminera strukturella hinder i samhället som kan leda till exkludering av individer från minoritetsgruppen. I Sverige skulle regelverket om vem som har rätt till modersmålsundervisning i grundskolan kunna vara ett sådant strukturellt hinder som kan leda till att barn som vill tillägna sig sitt minoritetsspråk inte ges den möjligheten. En konsekvens kan bli att barn som nekats sådan undervisning upplever sig exkluderade.

Många sverigefinnar har bildat familj med svenskspråkiga eller personer som talar ett ytterligare språk hemma. Det innebär att fler barn växer upp i flerspråkiga familjer. Det betyder också att många av barnen får en flerkulturell identitet, där den sverigefinska identiteten kan vara en av flera. I familjer där den ena föräldern talar svenska med barnen kan det vara en stor utmaning att få barnet att tala minoritetsspråket. Som nämnts ovan har det dock visat sig att många två- eller flerspråkiga familjer vill satsa på finsk barnomsorg, finska som modersmål i skolan och sverigefinsk friskola. Medvetenheten om flerspråkighetens fördelar verkar ha vuxit i samhället i stort och inte minst bland de flerspråkiga familjerna. Det är viktigt att dessa familjer får tillräckligt med stöd för att kunna lyckas med att behålla finskan i familjen.

För yngre sverigefinnar som är födda i Sverige kan den finska identiteten, språket och kulturen uppfattas som viktiga. Finland uppfattas inte längre som ett hemland, utan snarare som en del av en kulturell eller emotionell tillhörighet, eller en identitet som individen bär med sig i hjärtat.

Antalet sverigefinnar över 65 år ökar de närmaste tio åren och därmed även behovet av äldreomsorg, antalet äldreomsorgsplatser har dock hittills inte ökat i samma omfattning. I dag är 68 000 personer 65 eller äldre, varav 41 000 personer är 70 eller äldre. Dryga 13 000 personer är över 80 år och 223 personer är 100 år eller äldre.³⁷ Det ökande antalet äldre utgör en demografisk utmaning när det gäller tillgången på kommunal finskspråkig äldreomsorg.

Även de socioekonomiska förutsättningarna i den sverigefinska gruppen har förändrats med tiden. Många finskspråkiga som flyttade till Sverige på 1960- och 1970-talet var lågutbildade och de var i huvudsak arbetare. Senare har fler högutbildade flyttat till Sverige och många har utbildat sig i Sverige. Andelen tjänstemän bland sverigefinnar har ökat och numera återfinns sverigefinnar inom alla samhällsklasser. En del av framför allt de yngre sverigefinnarna som studerat har gjort en klassresa som sannolikt påverkar deras sätt att uppfatta sig själva och även deras sätt att förhålla sig till andra sverigefinnar.

Utöver de sverigefinnar som kommit mot slutet av 1960-talet och senare samt deras efterkommande finns en oftast bortglömd grupp personer med finska rötter, allt från ättlingar till tidigare finska populationer, så som finnskogsfinnar, mälardalsbönder och politiska flyktingar från 1700- och 1800-talen, till senare tiders finska krigsbarn. Även bland dessa finns personer för vilka de finska rötterna är viktiga och som nu vill veta mer om sina förfäder och deras språk. Det är just förekomsten av finsk befolkning i nuvarande Sverige sedan mycket långt tillbaka i tiden som bidragit till att sverigefinnarna erkändes som en nationell minoritet och deras språk som ett nationellt minoritetsspråk. Det är viktigt att höja medvetenheten och kunskaperna bland dagens sverigefinnar när det gäller finnarnas långa historia i Sverige, och att välkomna ättlingar till de äldre grupperna till arbetet med det sverigefinska.

³⁷ Kartläggning gjord av SCB på uppdrag av SR Sisuradio rörande antalet personer födda i Finland och deras barn och barnbarn, <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=185&artikel=5451135>.

SPRÅK- OCH MINORITETSLAGSTIFTNING

På den arena som sverigefinska organisationer och andra aktörer inom minoritetsområdet verkar har en rad stora förändringar skett sedan år 2000. När minoritetspolitiken infördes år 2000 berörde den i första hand några enstaka kommuner i Norrbotten. Lagstiftningen var begränsad till de sju kommuner som ingick i förvaltningsområdet för finska och meänkieli respektive samiska. I övriga landet hade riksdagens beslut att erkänna de nationella minoriteterna mycket liten betydelse i praktiken. Det av riksdagen avsatta ramanslaget för minoritetspolitiken uppgick till 8 miljoner kronor år 2000.³⁸ I dag uppgår det minoritetspolitiska anslaget till dryga 100 miljoner kronor (2013).³⁹

Ingen statlig myndighet hade till att börja med i uppdrag att driva på utvecklingen i minoritetspolitiska frågor. Länsstyrelsen i Norrbottens län hade ett visst samordningsansvar, men de kommuner som ingick i förvaltningsområdena fick inget systematiskt stöd i sitt arbete. Kommunerna i förvaltningsområdena arbetade olika och ambitionsnivån skilde sig mellan kommunerna. En kartläggning som gjordes efter ett par år visade bland annat att ansvariga statliga och kommunala myndigheter inte informerade om de rättigheter som minoritetslagarna skulle garantera medborgarna. En annan slutsats från kartläggningen blev att enskilda inte nyttjade rättigheterna av olika skäl.⁴⁰ Europarådet konstaterade i sin granskning att det rättsliga skyddet av de nationella minoriteterna var svagt och att det förstärkta skyddet i förvaltningsområdena var starkt begränsat till ett fåtal kommuner.

Genom språklagen (2009:600) och lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk har samtliga nationella minoritetsspråk givits lagstadgat skydd. I språklagen anges att det allmänna, dvs. statliga och kommunala myndigheter och beslutsfattande organ, har ett ansvar att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Detta innebär en tydligare skrivning än tidigare.

Det skydd som föreskrivs i ramkonventionen och i språkstadgans del II har nu tagits med i minoritetslagen som ett grundskydd i samtliga kommuner i landet. Det tidigare Norrbottensperspektivet i minoritetsarbetet har därmed förskjutits till att omfatta hela landet.

Inom förvaltningsområdena har också det förstärkta skyddet för finska, meänkieli respektive samiska förbättrats. Det förstärkta skyddet omfattar i dag ett betydligt större geografiskt område än före den 1 januari 2010. Det förstärkta skyddet omfattar närmare hälften av sverigefinnarna jämfört med det tidigare ca 5 procent. För de sverigefinnar som i dag bor utanför förvaltningsområdet upplevs dock bristen på förstärkt skydd som otillfredsställande.

En viktig nyhet i minoritetslagen är att nya kommuner kan ansluta sig frivilligt till förvaltningsområdet. Antalet kommuner som valt att ansöka om frivillig anslutning har ökat kraftigt. Möjligheten utgör också ett starkt incitament för lokal mobilisering bland sverigefinnar. Ett antal medborgarinitiativ har tagits för att få den egna kommunen att ansluta sig. Det finns också uttalanden från lokala politiker om att anslutningen till förvaltningsområde utgör ett erkännande av den sverigefinska minoriteten och dess insatser i samhället.⁴¹

Att finska språket kan användas i officiella sammanhang inom förvaltningsområdet höjer språkets status. Därutöver kan finska språket numera användas i kontakter med vissa statliga myndigheter, oavsett var i landet den enskilde är bosatt.

³⁸ Prop. 1999/2000:1 utgiftsomr 8.

³⁹ Prop. 2012/13:1 utgiftsomr 1, anslag 7:1

⁴⁰ Se SOU 2005:40, sid. 91–.

⁴¹ T.ex. uttalande av lokalpolitiker i Borås,

<http://www.boras.se/startsidanslankar/aktuellt/aktuellt/nyheter/nyheterborasstad/borasstarkerfinskansstallningnuinomforvaltningsområdet.5.63fbc1fa126f45b1ad7800048305.html>.

Europarådets rådgivande kommitté har uttalat att det svenska diskrimineringskyddet borde kompletteras så att det även innefattar diskriminering på grund av språk.⁴²

INFLYTANDE OCH DELAKTIGHET

En fråga av central betydelse i minoritetssammanhang är delaktighet och möjlighet att påverka i frågor som berör minoriteterna. Enligt ramkonventionens artikel 15 ska ansvariga myndigheter skapa nödvändiga förutsättningar för att den som tillhör nationella minoriteter effektivt skall kunna delta i det kulturella, sociala och ekonomiska livet samt i offentliga angelägenheter, särskilt sådana som berör dem.

Europarådet betonar generellt vikten av att de nationella minoriteternas inflytande ska vara effektivt. I en kommentar till hur bestämmelserna om inflytande ska tolkas har Europarådet uttalat att det inte räcker att konventionsstater gör det formellt möjligt för personer som tillhör nationella minoriteter att delta. De bör även se till att deras deltagande har ett betydande inflytande på beslut som fattas och att det finns, så långt det är möjligt, ett delat ansvar för beslut som fattas.⁴³ Detta betyder att samråd som sker inte ska ha karaktären av informationstillfällen utan en reell dialog där minoriteterna kan delta fullt ut.

Minoritetens möjlighet att påverka är av betydelse för om minoritetsspråket ska kunna bevaras. Den sverigefinska minoriteten har inte politisk eller kulturell autonomi i Sverige. Minoriteten kan endast besluta om hur de bidrag som organisationerna beviljats från stat och kommun ska användas.

Möjligheter till inflytande har förbättrats avsevärt genom att en lagstadgad samrådsskyldighet har införts från 2010 (5 § lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk). I samband med minoritetsreformen höjdes också de statliga anslagen till organisationer som företräder nationella minoriteter. Samrådsskyldigheten gäller i samtliga landets kommuner. Uppföljningen visar dock att arbetet går mycket långsamt utanför förvaltningsområdena.⁴⁴ I förvaltningsområdet för finska pågår arbetet med att hitta samrådsformer och att utse företrädare för den sverigefinska minoriteten.

En stor utmaning för sverigefinnarna är att organisationer som företräder gruppen i minoritetssammanhang endast organiserar en liten del av gruppen. En erfarenhet som en del kommuner i det finska förvaltningsområdet ger uttryck för är att stora delar av den sverigefinska befolkningen inte finns representerade i samrådsförfarandena. En sådan grupp är yngre sverigefinnar och särskilt andra och tredje generationen. Försök görs i en del kommuner att hitta fler personer från underrepresenterade grupper till samråden. Detta har uppfattats som negativt av en del sverigefinska företrädare. En annan stor utmaning är att sverigefinnar inte alltid finns företrädade i olika beslutande organ. Det är angeläget att arbeta systematiskt för att få in ett minoritetsperspektiv i viktiga beslutande organ såsom riksdagen, kommun- och landstingsfullmäktige och kyrkliga beslutande organ. Det behövs personer som har minoritetskunskap i sådana organ för att minoritetsperspektivet ska beaktas tydligare i olika beslut.

Europarådets rådgivande kommitté, som granskar efterlevnaden av ramkonventionen, har konstaterat att minoriteterna inte är tillräckligt delaktiga i beslutsprocesser som rör fördelning av resurser till stöd för kulturella aktiviteter.⁴⁵

⁴² ACFC 2012, p 177 och 189.

⁴³ ACFC 2008.

⁴⁴ ACFC 2012.

⁴⁵ ACFC 2012, p 179.

IMPLEMENTERING AV MINORITETSPOLITIKEN

För att skydda de nationella minoriteterna och främja minoritetsspråken räcker det i allmänhet inte att det finns en minoritetspolitik och minoritetslagstiftning. Det avgörande är om politiska beslut som rör minoriteter faktiskt genomförs och om lagstiftningen efterlevs.

När minoritetsrättigheter först infördes i Sverige år 2000 fick de kommuner som ingick i förvaltningsområdena klara sig på egen hand. En konsekvens av detta blev att genomförandet haltade i en del kommuner. Genom minoritetsreformen 2010 har Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget fått ett tydligt uppföljningsansvar och en stödjande funktion. Detta har starkt bidragit till att de kommuner som numera ingår i förvaltningsområdena kommit längre i sitt arbete.

Europarådet har vid flera tillfällen riktat kraftig kritik mot att implementeringen av konventionsåtagandena varit svag i Sverige. Denna kritik kvarstår delvis än i dag. Rättigheter går inte alltid att nyttja, myndigheter har inte språkkunnig personal och ibland saknas kunskap om vad myndigheter är skyldiga att göra.⁴⁶ Bristande samordning mellan myndigheter och decentraliseringen i genomförandet är fortfarande ett bekymmer enligt Europarådet och förbättringar behövs.⁴⁷ Det saknas sanktioner mot kommuner som inte tar sitt ansvar.⁴⁸ Europarådet har därför uppmanat den svenska regeringen att öka effektiviteten i genomförandet i kommunerna. Kommunerna uppmanas att öka personalens språkkunskaper, riktade insatser för att öka antalet minoritetsspråkstalare i personalen.⁴⁹

Ett generellt problem både när det gäller implementeringen och uppföljningen av minoritetspolitiska åtgärder har varit den allmänna bristen på tillförlitliga data och statistik när det gäller antalet sverigefinnar eller personer som talar finska. Det leder till att resultaten från de senaste årens behovskartläggningar och olika slags åtgärder blir osäkra och beroende av hur väl kommunanställda eller de lokala sverigefinska aktörerna själva kunnat få kontakt med talare eller potentiella talare för att informera om enkätundersökningar, nya möjligheter inom omsorgen med mera. När man inte vet hur många de potentiellt intresserade är i kommunen är det också svårt att i efterhand uppskatta hur väl man har kunnat täcka behovet hos dem. Utan några konkreta data kan det ligga nära till hands att anta att det inte finns något behov eller att behovet är litet.⁵⁰ Det finns inga tecken på att en lösning på problemet finns i sikte, även om en första utredning kring ämnet har gjorts och sverigefinnarna hörts angående deras syn på saken.⁵¹

Länsstyrelsens uppföljning visar att genomförandet har gått långsamt i många kommuner.⁵² De allra flesta kommuner som ingår i förvaltningsområdena uppfyller sina åtaganden i enlighet med minoritetslagen vad gäller grundskydd för den eller de nationella minoriteter som de får statsbidrag för. Flera myndigheter saknar dock former och rutiner för att hantera de nationella minoriteternas rätt till inflytande.

Utanför förvaltningsområdena finns det stora brister i genomförandet och det är bitvis en långsam process. De flesta kommuner har genomfört någon form av kartläggningar av behov på respektive minoritetsspråk. Efterfrågan på service på minoritetsspråken från minoriteterna samt aktiva minoritetsrepresentanter och samrådsgrupper, är enligt Länsstyrelsen, några av de viktigaste faktorerna för att arbetet ska gå framåt. Där man inte lyckas mobilisera minoriteterna saknas tillräckliga incitament för att utveckla arbetet i enlighet med det minoritetspolitiska målet.

⁴⁶ ACFC 2012, p. 182.

⁴⁷ ACFC 2012, p. 189.

⁴⁸ ACFC 2012, p. 186.

⁴⁹ ACFC 2012, rekommendation p. 189.

⁵⁰ KU 2012, sid. 113.

⁵¹ DO 2012.

⁵² Länsstyrelsen 2013.

TILLGÅNG TILL UTBILDNING I OCH PÅ MINORITETSSPRÅKET

Utbildningsväsendet har mycket stor betydelse för om barn som tillhör nationella minoriteter ska kunna tillägna sig och utveckla kunskaper i minoritetsspråket. Precis som majoritetsbefolkningen behöver använda ett stort antal undervisningstimmar för att utveckla kunskaperna i majoritetsspråket, så behövs skolundervisning i och på minoritetsspråket för att barn och unga ska kunna utveckla sina läs- och skrivkunskaper och sin känsla för minoritetsspråket.

Intresset för finskspråkig förskoleverksamhet har ökat betydligt sedan 2000 som ett resultat av att kommuner inom förvaltningsområdet nu är skyldiga att erbjuda förskoleverksamhet helt eller delvis på finska om föräldrarna önskar det. Under de senaste åren har nätverk av unga föräldrar bildats på olika håll för att driva på i frågan om tillgång till finskspråkig barnomsorg.⁵³ Många barn står dock fortfarande utanför. Även i kommuner där man kunnat starta finskspråkiga förskoleavdelningar finns en tröghet att starta fler avdelningar när intresset bland finskspråkiga småbarnsföräldrar vuxit och ännu fler platser efterfrågas.

Ett problem i minoritetslagstiftningen är att grundskola och gymnasium inte omfattas av minoritetslagens bestämmelser. När Sverige ratificerade Europarådets minoritetskonventioner var regeringen tvungen att välja nivå på det skyddet som ska ges respektive minoritetsspråk. För finska, samiska och meänkieli valde Sverige en betydligt lägre skyddsnivå på utbildningsområdet, enligt del III i minoritetsspråksstadgan, jämfört med minoritetsskyddet i länder som Norge och Finland.⁵⁴ Den stora skillnaden ligger i att t.ex. Finland lovat erbjuda undervisning på minoritetsspråken samiska och svenska (ämnesundervisning på minoritetsspråket) medan Sverige endast förbinder sig att erbjuda undervisning i minoritetsspråken samiska, finska och meänkieli (modersmålsundervisning).

Bestämmelsen om rätten till modersmålsundervisning ändrades juli 2008. Situationen är nu något bättre än tidigare därför att kravet på gruppstorlek och daglig användning av språket i hemmet har slopats. Kravet på grundläggande kunskaper återstår däremot i strid med Europarådets konventioner. Europarådet har uppmanat svenska regeringen att ta bort kravet från skollagen.⁵⁵ Företrädare för de nationella minoriteterna har uttryckt sin oro på utbildningsområdet genom ett nödrop till regeringen (september 2012) och genom en skrivelse till Europarådet (oktober 2012).⁵⁶

Läroutbildningen för nationella minoriteter⁵⁷ utgör en stor utmaning, och bristen på lärare är numera ett stort problem även för finska språkets del. Det måste skyndsamt skapas en

⁵³ Skolinspektionen 2011.

⁵⁴ Länderna har ratificerat olika skydd enligt artikel 8 i Europarådets språkstadga

Sverige (samiska/ finska/ meänkieli)	Norge (samiska)	Finland (samiska/ svenska)
8.1.a.iii	8.1.a.iii	8.1.a.i
8.1.b.iv	8.1.b.iv	8.1.b.i
8.1.c.iv	8.1.c.iv	8.1.c.i
8.1.d.iv	8.1.d.iv	8.1.d.ii/ 8.1.d.i
8.1.e.iii	8.1.e.ii	8.1.e.ii/ 8.1.e.i
8.1.f.iii	8.1.f.ii	8.1.f.ii/ 8.1.f.i
8.1.g	8.1.g	8.1.g
8.1.h	8.1.h	8.1.h
8.1.i	8.1.i	8.1.i
8.2	8.2	8.2

Konventionstexten återfinns under http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/textcharter/Charter/Charter_sv.pdf.

⁵⁵ ACFC 2012 p. 185 och 189.

⁵⁶ http://www.str-t.com/files/1346774689-ndrop_till_regeringen.pdf, http://www.str-t.com/files/1349708491-letter_to_council_of_europe_5_oct_2012.pdf.

⁵⁷ ACFC 2012 p. 184.

fungerande utbildning och studenter måste lockas till den. Situationen är kritisk eftersom många lärare går i pension inom de närmaste åren.

Enligt Europarådet är utbildningen ett av de allra svagaste områdena i den svenska minoritetspolitiken. Europarådet konstaterar i sin uppföljningsrapport att modersmålsundervisningen behöver förbättras och tillgången till tvåspråkig undervisning ökas om Sverige ska kunna uppfylla sina förpliktelser när det gäller undervisningen av minoriteterna.⁵⁸ Man påpekar också att den akuta bristen på lärare måste åtgärdas för att den inte ska frita myndigheterna från deras skyldighet att erbjuda modersmålsundervisning. Att samma problem på undervisningsområdet år efter år återstår trots en massiv kritik från Europarådet, andra granskningsinstanser och minoritetsorganisationer visar att regeringen hittills saknat intresse för att på allvar ta itu med minoritetsutbildningens problematik. Samtidigt är detta område helt centralt när det gäller språk- och kulturbevarande på lång sikt. En av de största utmaningarna för minoriteterna är därför att förmå staten att ta sitt ansvar och ändra sin utbildningspolitik gentemot nationella minoriteter.

Finskan har haft och har fortfarande låg status som språk i samhället – det upplevs inte alltid som användbart eller eftertraktansvärt. Det kan alltså saknas nyttoaspekter för den enskilde som incitament för att använda och förbättra språkkunskaper. Incitament som regeringen infört för att locka fler ungdomar i gymnasiet att studera språk omfattar inte de nationella minoritetsspråken. Arbetsmarknaden för finskkunniga har sannolikt förbättrats något i och med förvaltningskommunerna där finskspråkiga tjänstemän och andra numera efterfrågas.

INSTITUTIONER, MEDIA OCH KULTUR

Ett minoritetsspråks möjligheter att bevaras påverkas också av tillgången till institutioner som bär ansvar för språket. Om minoriteten har egna institutioner så förbättras situationen ytterligare.

Det finns en rad institutioner i Sverige som driver verksamhet på finska och för sverigefinnar. På utbildningsområdet finns förskolor, friskolor, folkhögskolor, högskolor och universitet. Finskans ställning inom högskolevärlden är osäker och försämringar har skett. Undervisningen har lagts ned i Göteborg och Lund. I Luleå har man skurit ned på tjänsterna. Finskt språk- och kulturcentrum (FSK) vid Mälardalens högskola riskerar att läggas ner.⁵⁹ FSK har bland annat skapat särskilda uppdragsutbildningar och kurser i finska för vård- och annan personal som behöver språket i sitt arbete. Det är oklart hur den planerade lärarutbildningen ska lyckas komma i gång vid Stockholms universitet eftersom den finansiering som beviljats är betydligt mindre än den som krävs enligt Högskoleverkets tidigare utredning.⁶⁰

Det finns finskspråkigt kyrkoliv inom flera trossamfund och kyrkliga handlingar kan erbjudas på finska. I en del församlingar inom Svenska kyrkan har antalet tjänster inom den finskspråkiga verksamheten minskat och detta skapar oro för framtiden bland sverigefinnar. Även Svenska kyrkan kommer att påverkas av pensionsavgångar de närmaste åren och det är angeläget att hitta långsiktigt hållbara strukturer för det finskspråkiga arbetet. Att rekrytera finskspråkig personal från Finland har blivit allt svårare och är knappast någon lösning för framtiden. Svenska kyrkan genomför en stor strukturförändring från och med 2014, som sannolikt också påverkar församlingsarbetet på finska. Förändringen ger också nya möjligheter till samverkan inom större pastorat, vilket skulle kunna underlätta det finskspråkiga arbetet. Det är angeläget att finskspråkiga församlingsbor deltar i det demokratiska arbetet för att skapa nya strukturer och även tar ansvar för att utveckla den finskspråkiga verksamheten. Det

⁵⁸ ACFC 2007, p. 19 och 21–23.

⁵⁹ SR P4 Sörmland: "Oro för nedläggningshot mot Centrum för finska språket", <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=87&artikel=5473561>.

⁶⁰ SR SisuRadio: "Lång väg till lärarutbildning i finska", <http://sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=185&grupp=16837&artikel=5080419>.

finskspråkiga diakonala arbetet behöver utvecklas för att bidra än mer till att synliggöra den sverigefinska minoritetens behov. Inom Svenska kyrkan ska, från och med den 1 januari 2013, s.k. barnkonsekvensanalyser göras i olika typer av beslut. Det betyder att minoritetsbarns rätt till sitt språk och sin kultur (enligt artikel 29 i FN:s barnkonvention) också ska beaktas. Det är angeläget att medarbetare i Svenska kyrkan använder detta nya verktyg för att synliggöra sverigefinska barn och ungas situation och behov.

Språkrådet bedriver språkvård på finska. Sedan den finskspråkiga språkvården blev en del av Språkrådets verksamhet kan man konstatera en negativ trend genom att antalet tjänster successivt blivit färre.⁶¹

Sverigefinländarnas arkiv bevakar sverigefinska arkivfrågor och sprider kunskap om sverigefinnar. Det finns flera kulturinstitutioner som verkar på finska, tidskrifter och tidningar. Det finns författare, kulturutövare och andra kulturpersonligheter som verkar och synliggör finskan i Sverige.

Systemet med statlig finansiering av kulturell verksamhet i Sverige har nyligen förändrats så att större tyngdpunkt ligger på regional fördelning av medel (kultursamverkansmodell). Hur detta kommer att påverka finansiering av kultur av och för de nationella minoriteterna är fortfarande oklart. Det nya fördelningssystemet innebär att sverigefinnar behöver aktivera sig i samrådsförfaranden på regional nivå.

Europarådets rådgivande kommitté uppmanar myndigheterna att fortsätta utveckla stöd för de nationella minoriteternas organisationer och kulturella aktiviteter. Genom det kan myndigheterna säkerställa att alla berörda grupper har de medel som krävs för att upprätthålla centrala inslag i sin kultur. Rådgivande kommittén uppmanar också de berörda myndigheterna att noggrant granska processen för medelsfördelning för att säkerställa att företrädare för nationella minoriteter får en viktigare roll i beslutsfattandet rörande fördelningen av medel.⁶²

Sveriges Radio Sisuradio sänder program på finska, liksom Sveriges Television och Utbildningsradion. I rapporten "Våga vara minoritet" konstaterades att minoritetsspråkig kultur och media kan utgöra en av få tillgängliga arenorna där barn kan utveckla sitt minoritetsspråk. Av public service redovisningarna framgår att det tillgängliga minoritetsspråkiga utbudet för barn och unga är mycket begränsat. Det minoritetsspråkiga barn- och ungdomsprogrammen utgjorde 1,2 % av den totala sändningstiden av barn- och ungdomsprogram i Sveriges Television under 2010. Det minoritetsspråkiga utbudet i Sveriges Radio utgjorde 7,2 % av den totala sändningstiden av barn- och ungdomsprogram 2010.⁶³

Ett arbete pågår för närvarande i Regeringskansliet med att utforma de kommande sändningstillstånden för public service-företagen. De förslag som lämnats av den statliga utredaren för att förbättra tillgången på minoritetsspråk har avvisats av ledningen för både Sveriges Radio och Sveriges Television.⁶⁴

⁶¹ SVT Uutiset, 6 mars 2013: "Kielineuvosto kärsii rahapulasta".

⁶² ACFC 2012 p. 53.

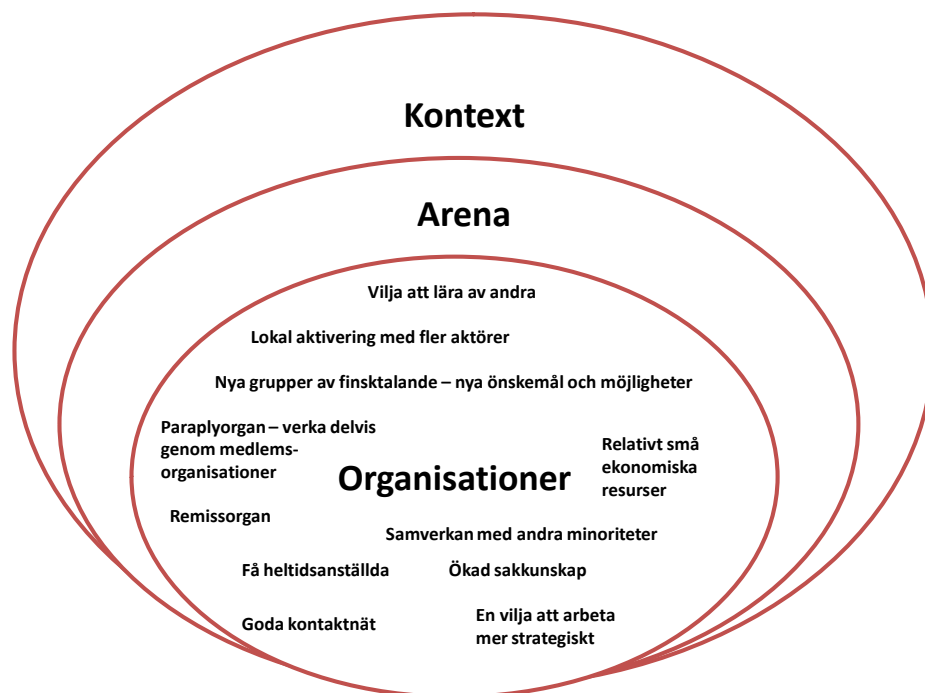
⁶³ Svenska kyrkan: Våga vara minoritet" sid 38.

⁶⁴ SVT Oddasat: "Sveriges Radio: Nej till mer sändningar på minoritetsspråk", <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2327&artikel=5415957>.

5. Frågor som påverkar organisationer som verkar bland sverigefinnarna

I detta avsnitt behandlas situationen på organisationsnivå från ett sverigefinskt perspektiv.

Sverigefinska organisationer

SVERIGEFINNARNAS INTERNA ORGANISATION

En minoritets förmåga att driva frågor som berör den beror bland annat på hur pass väl den lyckats organisera sig och hur strategisk den är i sitt påverkansarbete. Sverigefinnarna har en lång tradition av organisering. Många av organisationerna på lokal nivå har traditionellt tillkommit i första hand för att skapa fritidssysselsättning och bidra till social samvaro. Det traditionella föreningslivet omfattar i dag endast en mindre del av den sverigefinska befolkningen. Från att ha varit verksamhet som organiserat alla åldersgrupper, har medelåldern höjts betydligt. I en del lokalföreningar består huvuddelen av medlemmarna av pensionärer eller äldre, med undantag av ungdomsförbundets verksamhet. Det sverigefinska föreningslivet skiljer sig därmed inte från annan ideell föreningsverksamhet, som numera ofta lockar medelålders eller äldre.

Sverigefinländarnas delegation (Ruotsinsuomalaisten valtuuskunta) är ett paraplyorgan för sverigefinska organisationer och nätverk, som i huvudsak verkar genom sina 24 medlemsorganisationer.⁶⁵ Delegationen fungerar i första hand som samrådsorgan och remissinstans, men delegationens arbete har på senare tid utvecklats allt mer till att bli ett organ för samverkan och strategiskt arbete både inom den sverigefinska populationen och gentemot andra minoriteter.

⁶⁵ Antalet medlemsorganisationer 2013-03-15 (se vidare www.sverigefinne.nu).

Sverigefinska riksförbundet (Ruotsinsuomalaisten keskusliitto, RSKL) har ca 13 000 medlemmar.⁶⁶ Riksförbundet har ett stort antal lokalföreningar som bedriver lokalt minoritetsarbete och aktiv föreningsverksamhet inom olika områden.

Sverigefinska ungdomsförbundet (Ruotsinsuomalaisten nuorten liitto, RSN) har ca 950 medlemmar och av dessa är 630 mellan 6 och 25 år. Ungdomsförbundet verkar också bland finskspråkiga studenter.

Den organisation som i dag sannolikt har allra flest sverigefinska medlemmar är Svenska kyrkan. Ca 67 % av befolkningen i Sverige är medlemmar i Svenska kyrkan. Om sverigefinländarna är organiserade i samma omfattning som resten av befolkningen, skulle det motsvara ca 476 000 personer. En stor del av dessa personer är inte aktiva i det lokala finska församlingslivet. På många orter i Sverige bedrivs dock aktiv finskspråkig församlingsverksamhet.

Sverigefinnarna finns också representerade i andra trossamfund. Förutom ovan nämnda organisationer finns även ett antal mindre sverigefinska organisationer och nätverk.

Under 1960-1980-talen hade många sverigefinska organisationer en livlig verksamhet bland yngre sverigefinnar. Så är inte längre fallet. Den riktigt stora utmaningen för det sverigefinska förenings- och församlingslivet är att locka med fler yngre personer. Något som skulle tala för att yngre vuxna skulle vilja aktivera sig i sverigefinskt arbete är det ökade intresset för revitalisering. Det kan också finnas yngre som är intresserade av att driva frågor som rör minoritetsrättigheter och till exempel förskolefrågor. Insatser och verksamhet som stärker barns och ungas minoritetsidentitet skulle sannolikt locka unga, om det görs på rätt sätt.

För att åstadkomma den förnyelse som krävs skulle organisationerna behöva öppna upp sin verksamhet, tänka nytt och göra riktade insatser för att nå barn, unga och yngre vuxna. Att bjuda in till i befintlig verksamhet, utan att förnya eller vara öppen för förändring, leder knappast till den förändring som skulle behövas. När det gäller barn och ungdomar behöver man kartlägga vilka önskemål som finns. Verksamhet för barn och unga behöver utvecklas tillsammans med dem och utifrån barns och ungas förutsättningar.

Det finns goda exempel på när lokala föreningar och församlingar som har verksamhet av hög kvalitet för barn faktiskt attraherar besökare och deltagare. Många familjer skulle delta i sådan verksamhet om det fanns att tillgå. Samverkan mellan olika organisationer kan vara ett sätt för att kunna hitta kraft för förnyelse.

PÅVERKANSARBETE OCH ANSVARSTAGANDE FÖR KAPACITETSUPPBYGGNAD

De större sverigefinska organisationerna har kapacitet att bedriva påverkansarbete både på nationell och på lokal nivå. De har i regel i vart fall enstaka anställda som kan företråda organisationen i olika sammanhang. Sakkunskapen om minoritetsrättigheter har ökat även på lokal nivå.

På lokal nivå bedrivs påverkansarbetet i regel på ideell basis. Detta innebär en del begränsningar eftersom yrkesverksamma personer eller studerande inte alltid har möjlighet att delta i samrådsmöten med kommuner. På kommunal nivå har en del kommuner infört kommunala arvoden för minoritetsföreträdare som deltar i samråd. Detta underlättar för yrkesverksamma att delta.

⁶⁶ <http://rskl.se/riksforbundet.html>.

Minoritetsrättigheter förverkligas i första hand på lokal nivå och fungerande kommunala samråd är därför av central betydelse. Minoritetsreformen har inneburit en lokal aktivering och mobilisering bland sverigefinnar.

Det finns ett fortsatt behov av att öka kunskapen i lokalorganisationerna om hur man bedriver samråd med kommunerna. En del sådana utbildningsinsatser har redan gjorts och fler behövs. Det kan till exempel handla om kunskap om vad statsbidrag får användas till inom kommuner som ingår i förvaltningsområdet för finska. Det är minoriteterna själva som i första hand måste ta hand om att bygga upp lokal kapacitet för att kunna delta effektivt i samråden.

Det är också angeläget att de sverigefinska organisationerna hittar samverkansformer sinsemellan, eftersom de alla behövs – både i arbetet att kartlägga behov och önskemål och för att företräda olika grupper av sverigefinnar. De lokala finska församlingsgrupperna inom Svenska kyrkan och andra trossamfund behöver också aktivera sig i samrådsarbetet och i samverka med andra organisationer. Så är redan fallet på många orter, men långt ifrån alla orter där det finns sverigefinnar.

Det skadar den sverigefinska minoritetens intressen när det uppstår konflikter eller konkurrenssituationer mellan sverigefinska organisationer. Till exempel skulle sverigefinska äldres frågor sannolikt kunna drivas mer strategiskt om de tre pensionärsorganisationerna skulle kunna göra gemensam sak i förhållande till statsmakten. Det finns goda exempel på när påverkansarbetet lokalt har kunnat drivas mycket framgångsrikt genom att sverigefinska organisationer drivit frågor gemensamt, eftersom de lyckats få en större tyngd genom samverkan.

En generell erfarenhet är att i många sammanhang måste de lokala minoritetsföreträdarna också bidra till att öka kunskapen hos kommunala företrädare, eftersom medvetenheten och kunskapen fortfarande kan vara låg. Detta kan upplevas som mycket frustrerande.

En annan viktig uppgift är att sprida kunskap bland sverigefinnar om minoritetsrättigheter och att bidra till att sverigefinnarnas behov och önskemål om bland annat offentlig service kan kartläggas. Eftersom det inte finns statistik eller förteckningar över vilka som tillhör den sverigefinska minoriteten är lokala föreningar och församlingar en viktig kanal för att nå enskilda sverigefinnar.

En tydlig trend är att minoritetsorganisationer börjat samarbeta i gemensamma strategiska sakfrågor, både inom den egna minoriteten och tillsammans med andra nationella minoriteter. Försök till samarbete har tidigare gjorts inom ramen för sammanslutningen SWEBLUL, men denna samverkan upphörde för flera år sedan. Under 2012 gjordes flera nya gemensamma aktioner, bland annat skrev företrädare för flera minoriteter gemensamt till regeringen och till Europarådets granskningskommittéer. Den skuggrapport som Svenska kyrkan utarbetade rörande efterlevnaden av ramkonventionen skrevs också under av samtliga nationella minoriteter.⁶⁷ Genom samverkan och strategiskt samarbete har de nationella minoriteterna större möjlighet att gemensamt få genomslag för frågor som drivs. Erfarenheterna visar att det är mycket svårt för enbart sverigefinnarna att få in opinionsbildande artiklar och dylikt i större dagstidningar. Genom att göra gemensam sak med andra minoriteter kan det vara lättare.

⁶⁷ Svenska kyrkan: "Våga vara minoritet – en rapport om minoritetsrättigheter i Sverige 2012", <http://www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=659965>.

6. Slutsatser

Den sverigefinska minoriteten och det finska språket i Sverige står inför en rad utmaningar och strategiska vägval. Utifrån den analys som gjorts ovan bedöms följande fokusområden vara särskilt viktiga att uppnå förändring i:

1. ÖKAT FOKUS PÅ YNGRE SVERIGEFINNARNAS BEHOV OCH DELAKTIGHET I MINORITETSFRÅGOR

Sverigefinska organisationer och kommunala företrädare behöver ha mycket tydligare fokus på andra och tredje generationens frågor än tidigare. I många sammanhang har dessa sverigefinnar glömts bort eller ignorerats, trots att de i dag utgör 76 % av gruppen. Om finska språket ska ha en framtid i Sverige på längre sikt måste mycket tydligare fokus sättas på dem.

Det är en utmaning för sverigefinska organisationer och organisationer som verkar bland sverigefinnar att synliggöra dessa grupper och säkerställa att de också får inflytande och delaktighet i minoritetens påverkansarbete och revitaliseringsarbetet. Det behövs nytänkande och kartläggningsinsatser för att nå dessa sverigefinnar som oftast inte finns med i traditionella organisationer.

I kommunerna behöver man också arbeta aktivt för att få med dessa yngre sverigefinnar i samråden och minoritetsarbetet.

2. ÖKA SVERIGEFINNARNAS DELAKTIGHET OCH ANSVARSTAGANDE

Minoritetsreformen har förbättrat de nationella minoriteternas möjligheter till inflytande betydligt. Som beskrivits ovan fungerar det någorlunda inom förvaltningsområdet, däremot inte i övriga kommuner. Det är viktigt att sverigefinnarna använder sig av dessa nya möjligheter till inflytande och bidrar aktivt till att utveckla samrådsformerna. Sverigefinska företrädare behöver också bidra till att den lokala representationen speglar hela den sverigefinska gruppens sammansättning.

Sverigefinnarna behöver också själva ta ansvar för att den deltar aktivt i demokratiska processer och bidrar till att öka kunskapen om nationella minoriteters förutsättningar och behov i olika fora. I dag är sverigefinnar ofta underrepresenterade i olika beslutande organ eller strukturer.

Sverigefinnarna behöver också inse att tiden är knapp för att revitalisering av finska språket ska lyckas. Majoritetssamhället kan ge förutsättningar och verktyg för språkbevarande och skapa ett språkbevarande klimat, öka delaktighet och skapa strukturer som säkerställer minoriteternas rättigheter. Det är dock talarna själva som bär det största ansvaret för att revitalisering av ett minoritetsspråk ska vara möjlig och för att den ska lyckas. Det måste också vara tillräckligt många som anser att frågan är viktig.

3. SÄKERSTÄLLA BARNS RÄTT ATT TILLÄGNA SIG OCH UTVECKLA SITT MINORITETSSPRÅK

För att ett hotat språk ska kunna överleva behöver antalet aktiva talare öka. Barns och ungas möjligheter att tillägna sig språket är av avgörande betydelse för kontinuiteten och språkbevarandet. Det räcker inte heller med att barn och unga lär sig tala språket. För att kunna verka på minoritetsspråket och för att kunna föra över det till nästa generation behövs också goda kunskaper i att läsa och skriva minoritetsspråket. Den stora majoriteten av sverigefinnarna tillhör också de yngre generationerna.

Problemen på utbildningssidan är i första hand strukturella och rättsliga. För att få till stånd en förändring krävs att ansvariga beslutsfattare förändrar sitt synsätt. Utbudet av

undervisning är för begränsat för att motsvara den faktiska efterfrågan och de behov av stöd som finns.

Det är en reell utmaning att lära sig läsa och skriva tillräckligt bra på finska. Våldigt få elever kan välja en sverigefinsk friskola eller någon av de enstaka kommunala klasser som finns. Det är också mycket svårt att starta nya sverigefinska skolor. Att få delta i modersmålsundervisning är ingen självklarhet, med nuvarande utformning av skollagen. Att hitta en lärare som kan undervisa berättigade barn i modersmål är heller ingen självklarhet i dag. Tillgången på lärare i finska har minskat och ännu fler går snart i pension. Det råder osäkerhet om de insatser som görs för att skapa en ny lärarutbildning för modersmålslärare faktiskt kommer att lyckas eftersom reformen bedöms vara underfinansierad.

Tre frågor bedöms vara särskilt angelägna att lösa snarast:

a) Tillgången till finskspråkig förskola måste säkerställas och föräldrar bör uppmanas att våga välja finska för sina barn

Inom förvaltningsområdet för finska har familjer laglig rätt till förskoleverksamhet helt eller delvis på finska. I ett antal kommuner fungerar inte denna rättighet. Konsekvensen blir att potentiella talare inte får det språkstöd de är berättigade till. Regeringen bör därför ge Skolinspektionen i uppdrag att följa upp frågan tydligare.

Många föräldrar behöver mer kunskap om revitalisering för att våga satsa på finskan. Det behövs fler initiativ som den som Sverigefinska ungdomsförbundet nu genomför tillsammans med Västmanlands läns landsting – där föräldrarna får ett informations- och inspirationspaket genom barnavårdscentralen.

b) Kraven på kommunernas modersmålsundervisning behöver förtydligas och kravet på grundläggande kunskaper för att vara berättigad till modersmålsundervisning måste slopas

För barn som är berättigade till modersmålsundervisning, varierar undervisningstiden i kommunerna från ca 30–90 min i veckan. Räcker 30 minuters modersmålsundervisning för att kunna tillägna sig läs- och skrivefärdighet i minoritetsspråket, eller ens för att klara de krav som ställs i kursplanen? Regeringen bör därför ge Skolverket i uppdrag att förtydliga kraven på kommunerna vad gäller acceptabel miniminivå (timantal) för att kunna uppnå kraven i kursplanen.

Kravet på grundläggande kunskaper för att vara berättigad till modersmålsundervisning strider mot Europarådets minoritetskonventioner. Europarådet har upprepat uppmanat Sverige att slopa kravet.⁶⁸ Regeringen behöver ändra bestämmelsen snarast, så att inte fler barn går miste om modersmålsundervisning.

c) En översyn av Sveriges åtaganden enligt artikel 8 i språkstadgan behövs

Enligt Europarådet är den nuvarande svenska modellen för modersmålsundervisning inte tillräckligt för att uppfylla kraven på utbildningsområdet i Europarådets minoritetskonventioner. Att bara erbjuda modersmålsundervisning räcker inte för att finska språket ska kunna bevaras i Sverige. Nya former av undervisning på finska behöver därför utvecklas och tillgången på tvåspråkig undervisning behöver ökas avsevärt för att fler elever ska ges möjlighet att lära sig läsa och skriva på finska.

⁶⁸ ACFC 2012, rekommendation p. 189.

Regeringen bör överväga innovativa sätt för att ge extra språkstöd till elever som tillhör nationella minoriteter. En modell som skulle kunna övervägas är integrerad undervisning på minoritetsspråket i några ämnen. Modellen har använts under lång tid för samiska elever (jmf samisk integrerad undervisning) och bygger på en avtalsmodell där respektive kommun får extra statligt stöd.

Former för nybörjarundervisning i finska behöver också utvecklas. Att hänvisa till kommuners möjligheter att anordna undervisning inom ramen för elevens eller skolans val räcker inte, eftersom väldigt få kommuner – om ens några – gör det. Kommunerna saknar incitament att anordna sådan undervisning.

Sverige bör överväga om åtagandet enligt artikel 8 i språkstadgan är tillräckligt ambitiös. Våra grannländer har valt en högre nivå i skyddet av minoritetsspråk. Genom att ställa krav på tvåspråkig undervisning inom förvaltningsområdena skulle minoritetsspråkens möjligheter att bevaras öka betydligt. Genom de nya finskspråkiga förskolorna i förvaltningsområdet bör det finnas ett betydligt större elevunderlag för tvåspråkig undervisning. Om rätten till undervisning på minoritetsspråket i grundskolan togs med i lagen om nationella minoriteter, skulle kommunerna i förvaltningsområdena också kunna använda riktade statliga medel för att täcka kostnaderna för sådan undervisning. Regeringen bör utreda frågan närmare.

4. AKTIVARE OCH EFFEKTIVARE SVERIGEFINSKT PÅVERKANSARBETE

Minoritetslagens bestämmelser behöver få större genomslag och de behöver efterlevas i större utsträckning. Europarådet har uttalat att arbetet behöver intensifieras och uppmanat regeringen att:

”Fördubbla insatserna för att effektivt implementera lagen om nationella minoriteter bland offentliga servicegivare på lokal nivå i de berörda kommunerna; särskilt fokusera på språkutbildning, språkkunskaper i offentliga upphandlingsförfaranden och riktad rekrytering av personer som talar minoritetsspråk; regelbundet övervaka implementeringen av alla åtgärder och utvärdera effekten av dem för att säkerställa att de språkliga rättigheterna för personer som tillhör nationella minoriteter respekteras fullt ut...”⁶⁹

Mycket arbete återstår således och sverigefinnarna behöver bidra framför allt lokalt och själva följa utvecklingen på minoritetsområdet. I det fortsatta sverigefinska påverkansarbetet bör särskilt fokus ligga på i vart fall följande frågor:

- a) Bevaka användning av statsbidraget i kommuner och landsting som ingår i förvaltningsområdet för finska.
- b) Öka kunskapen om minoritetslagstiftningen bland sverigefinnar på lokal nivå och bidra aktivt till att kartläggningar som görs synliggör de lokala sverigefinska behoven.
- c) Systematisk insamling av uppgifter från fältet om när minoritetsrättigheter inte kan säkerställas. Detta görs nämligen inte av Länsstyrelsen. Informationen behöver användas i kartläggningar och egna kvalitativa rapporter. Arbetet med att skriva skuggrapporter om implementeringen till Europarådet bör vidareutvecklas.
- d) Fortsatt och utvecklat samarbete inom den sverigefinska minoriteten och samverkan med minoritetsorganisationer som företräder övriga nationella minoriteter och urfolket samerna. Detta ger större tyngd i påverkansarbetet.

⁶⁹ ACFC 2012, rekommendation p. 189.

5. SKAPA STRUKTURER FÖR ATT REKRYTERA FINSSPRÅKIG PERSONAL

Många av de finskspråkiga som arbetar inom kommunal och landstingskommunal verksamhet, inom olika institutioner och inom finskspråkig församlingsverksamhet går snart i pension. Det innebär att det är hög tid att nu skapa förutsättningar strukturer inom finskspråkig offentlig och privat verksamhet.

Kommuner har redan i dag en skyldighet enligt 5 kap. 6 § socialtjänstlagen (2001:453) att verka för att det ska finnas finskspråkig personal inom äldreomsorgen. Det är oklart hur kommunerna hanterar den frågan.

Det handlar bland annat om att

- a) skapa medvetenhet bland rekryterare att planeringen behöver komma i gång
- b) systematisk uppmuntra personer med kunskaper i finska att söka sig till sådan verksamhet och även att få befintliga medarbetare som i dag verkar på svenska att vilja använda finska i tjänsten och
- c) ge yngre, vars språkkunskaper i finska kan vara begränsade, möjlighet att förkovra sig så att de vågar använda finska i tjänsten.

De sverigefinska organisationernas har också ett ansvar att synliggöra möjligheter och uppmuntra yngre sverigefinnar att använda finska språket. På många arbetsplatser är det ett resursslöseri att inte befintlig kunskap i finska hos personalen tas till vara på ett bättre sätt.

Samverkan på lokal nivå mellan olika sverigefinska organisationer kan också vara ett sätt att nyttja personella och ekonomiska resurser på ett effektivare sätt. Denna typ av samverkan kan till och med vara en avgörande faktorn för att viss typ av finskspråkig verksamhet ska kunna komma till stånd.

Bilaga 1. Faktorer som påverkar språkbevarande

Följande faktorer bedöms enligt språkforskare påverka bevarandet av ett hotat minoritetsspråk.⁷⁰

FAKTORER PÅ SAMHÄLLSNIVÅ

(beskriver fenomen som speglar och i viss utsträckning bestämmer minoritetens status i förhållande till majoriteten eller inom samhället i stort)

Faktorer	Förändring	Kommentarer
Politiskt – legala förhållanden (om minoritetsgruppen har någon grad av politisk autonomi eller allmänt om minoriteten har rättigheter att själva besluta om frågor som rör den egna gruppen)	Sverigefinnarna saknar politisk och kulturell autonomi. Ingen egentligt förändring har skett.	Sverige är generellt svag i frågan om autonomi för nationella minoriteter och urfolket samerna. Sametinget har viss autonomi, men den är starkt begränsad. Bland sverigefinnarna har möjligheten att påverka den egna kommunen att frivilligt ansluta sig till förvaltningsområdet gjort att fler sverigefinnar har engagerat sig i minoritetspolitiken. Även samrådsförfarandet har stimulerat engagemanget lokalt.
Majoritetssamhällets ideologi (hur majoritetssamhället uppfattar minoriteten och vilken behandling olika uppfattningar leder till, t.ex. i termer av pluralistisk, segregativ eller assimilatörisk policy gentemot minoritetsgruppen)	Tidigare en starkt assimilatörisk inställning till den sverigefinska gruppen. Riksdagens målsättningar uttalar en vilja att bevara minoriteternas språk och kultur som en del av kulturarvet. I praktiken har denna inställning inte fått genomslag ännu. Svagt positiv utveckling.	Okunskapen om nationella minoriteter i majoritetssamhället är ett reellt hinder. En del regelverk som skulle kunna bidra till att språkbevarandet skulle kunna förstärkas har inte genomförts, bland annat på utbildningsområdet.
Språklagstiftning (om det i samhällets lagar finns särskilda bestämmelser om minoritetsspråkets officiella användning)	Positiv utveckling genom att språklagen och minoritetslagen införts.	I praktiken kan det fortfarande vara svårt att använda finska språket i officiella sammanhang. Avsaknaden av skolfrågor i minoritetslagen utgör ett problem.

⁷⁰ Kenneth Hyltenstam (red.): "Sveriges sju inhemska språk – ett minoritetsspråkperspektiv" (1999) sid. 47–, se även SOU 2005:40 sid 55–

Implementering av minoritetspolitiken (om och i vilken utsträckning politiska beslut angående minoriteten i praktiken genomförs)	Positiv utveckling inom förvaltningsområdena. Nästan ingen utveckling alls utanför förvaltningsområdena. Kommuner och landsting får stöd i genomförandet.	Återstår mycket innan lagen om nationella minoriteter genomförs fullt ut i kommunerna. Grundskyddet är fortfarande svårt att åberopa i många kommuner. Sverigefinnarnas egen aktivitet bör stärkas för att påverka den kommunala utvecklingen i rätt riktning.
Ekonomiska faktorer (t.ex. i vilken utsträckning industrialisering etc. är orienterade mot minoritetens eller majoritetens intressen eller om det finns balans mellan grupperna)	Sverigefinnarnas situation bedöms inte avvika från majoritetsbefolkningen.	Det borde undersökas i vilken mån finska, sverigefinska och internationella företag skulle vara intresserade av att bidra till revitaliseringen.
Sociokulturella normer (om normer i vanor, beteende, klädsel, språk etc. som gäller inom minoriteten är synliga i majoritetssamhället)	Den sverigefinska minoritetens sociokulturella normer avviker endast i liten omfattning från majoritetsbefolkningens.	Språkets betydelse central. Stora satsningar behövs därför på språkområdet om den sverigefinska kulturen ska kunna överleva och stärkas.
Utbildning (vilka utbildningsresurser som är tillgängliga för minoriteten respektive majoriteten och om dessa resurser är jämt fördelade)	Negativ utveckling. Barns rätt att tillägna sig sitt minoritetsspråk kan inte garanteras, även om vissa lagändringar gjorts. Förändringar till det sämre kan skönjas.	Det behövs mer nätbaserad undervisning och nya, innovativa former av språkstärkning för att kompensera de begränsningar som bromsar undervisningen i och på finska på olika nivåer.

FAKTORER PÅ GRUPPNIVÅ

(faktorer som rör de interna förhållandena inom minoritetsgruppen)

Demografi (bl.a. gruppens storlek, kärnområden, ålders- och könsfördelning, äktenskapsmönster)	Den sverigefinska minoriteten är fortsatt en stor grupp. Andelen som är födda i Sverige har ökat kraftigt. Dessa talar inte finska i samma utsträckning som den äldre generationen. En växande grupp flerspråkiga familjer med intresse för det sverigefinska.	Viktigt att främja de flerspråkiga familjernas intresse, eftersom de homogena finstalande familjernas andel har minskat kraftigt.
Språkförhållanden (om språket har status som officiellt språk, talas det i mer än ett land, dialekt- eller	Språkbytesprocessen har inte avstannat. Behovet av revitaliseringsinsatser bedöms	Det största engagemanget bland sverigefinnarna återfinns i sammanhang där

<p>språksplittring, standardisering och modernisering, förhållandet mellan tal och skrift, graden av tvåspråkighet och språkbehärskning, gruppens språksyn, minoritetsspråkets status i förhållande till majoritetsspråket)</p>	<p>ha ökat.</p>	<p>språkliga rättigheter betonas.</p>
<p>Heterogenitet/homogenitet (existensen av sociala, professionella och kulturell variation inom gruppen)</p>	<p>Den sverigefinska minoriteten är en heterogen grupp.</p>	<p>Gruppens heterogenitet en resurs som borde tas tillvara bättre i det minoritetspolitiska arbetet.</p>
<p>Näringsar (om speciella sysselsättningar eller ekonomiska nischer innehas av gruppen)</p>	<p>Inte aktuell bland sverigefinnar.</p>	
<p>Typ av etnicitet (vilken typ av mobilisering för t.ex. språkbevarandefrågor som förekommer inom gruppen, eller om sådana frågor betraktas som viktiga över huvud taget)</p>	<p>Medvetenheten om att revitaliseringsinsatser behövs bedöms ha ökat betydligt. Mobiliseringen har också ökat.</p>	<p>Intresset och engagemanget behöver kanaliseras på ett effektivare sätt än tidigare.</p>
<p>Intern organisation (t.ex. om det förekommer organisationer och sammanslutningar inom gruppen, om man har tillgång till ledare eller talesmän, samt om gruppen omfattar en utbildad elit)</p>	<p>En del av sverigefinnarna är organiserade. Befintliga organisationer representerar dock bara en liten del av gruppen. Talespersoner finns och påverkansarbetet har blivit mer professionellt och systematiskt.</p>	<p>Viktigt att sprida en känsla av att ”alla behövs”.</p>
<p>Institutioner (om det finns utbildning, kyrka, språkplanering, språkvård, forskning och kultur på språket)</p>	<p>Institutioner finns. Ekonomin är ansträngd i en del fall. Långsiktighet i bemanning och rekrytering kan vara bristfälligt.</p>	<p>Den svåra situationen för många institutioner måste ständigt påtalas offentligt.</p>
<p>Medier (om gruppen har egna tidningar, radio- och TV-sändningar, särskilt på minoritetsspråket)</p>	<p>Visst mediautbud finns. Omfattande radiosändningar, begränsade TV-sändningar. Generellt är utbudet som riktar sig till barn och unga fortfarande ytterst begränsat, särskilt i TV.</p>	<p>Här är det också viktigt för sverigefinnarna att bevaka situationen och påtala bristerna i olika sammanhang.</p>
<p>Kulturyttringar (om gruppens kulturella angelägenheter manifesteras genom berättartraditioner, musik,</p>	<p>Ett aktivt kulturliv finns.</p>	<p>De statliga anslagen till minoritetskultur har inte förändrats avsevärt. Det är fortfarande oklart hur den</p>

litteratur och teater etc.)		nya regionala samverkansmodellerna kommer att påverka resurstilldelningen till kulturinsatser som avser de nationella minoriteternas kulturer.
-----------------------------	--	--

FAKTORER PÅ INDIVIDNIVÅ

(faktorer som rör den individuella minoritetsmedlemmens språkliga beteende)

Språkval (i vilken utsträckning och i vilka domäner den tvåspråkiga minoritetsmedlemmen väljer minoritetsspråket i interaktion med andra tvåspråkiga)	Möjligheterna att använda finska i offentliga sammanhang har ökat genom minoritetslagens införande och de utvidgade förvaltningsområdena för finska. Detta är en positiv utveckling ur språkbevarandeperspektiv. Om sverigefinnarna väljer att använda finska i större utsträckning är fortfarande oklart.	Mer inspiration och information behövs för att föräldrar ska våga och orka ta steget och satsa på finska. Olika sätt att stimulera användandet av finska mellan sverigefinnarna måste utvecklas.
Socialisation (speciellt med avseende på hur de två aktuella språken används i barnuppfostran)	Det är oklart hur stor andel av föräldrarna väljer att lära sina barn finska. Minoritetsreformen har bidragit till ett ökat intresse för finskspråkig förskola.	Sverigefinska ungdomsförbundets informations- och inspirationspaket till nya föräldrar, som lanseras våren 2013, är ett försök att få fler föräldrar att välja finska språket med sina barn. Det återstår att se hur det ökade stödet för finskan i förskolan kommer att speglas i skolan: om föräldrarna i allt större grad kräver språkstöd även i skolan eller startar nya friskolor, eller inte.

Bilaga 2: Statistik över antal sverigefinländare i kommunerna

I februari 2013 publicerade SR Sisuradio statistik från statistiska centralbyrån, SCB, rörande antalet personer födda i Finland och ättlingar till dessa.⁷¹ Notera att uppskattningsvis ca 100 000 personer av dessa uppskattas ha finlandssvensk bakgrund.

Kommuner som ingår i förvaltningsområdet för finska har markerats med rött: Borlänge, Borås, Botkyrka, Enköping, Eskilstuna, Finspång, Gällivare, Gävle, Göteborg, Hallstahammar, Haninge, Haparanda, Hofors, Huddinge, Håbo, Hällefors, Kalix, Karlskoga, Kiruna, Köping, Lindesberg, Luleå, Motala, Norrköping, Norrtälje, Pajala, Sandviken, Sigtuna, Skinnskatteberg, Skövde, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Surahammar, Södertälje, Tierp, Trollhättan, Uddevalla, Umeå, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Uppsala, Västerås, Älvkarleby, Örebro, Österåker, Östhammar och Övertorneå.

Kommun	Antal födda i Finland (andel i procent)	Antal ej födda i Finland och minst en förälder född i Finland (andel i procent)	Antal ej födda i Finland, ingen förälder född i Finland och minst en far/mor-förälder född i Finland (andel i procent)	Summa (andel med finsk anknäytning, procent)	Total befolkning i kommunen
Upplands Väsby	2 292 (5,6)	2 634 (5,6)	2 443 (6,0)	7 369 (18,1)	40 723
Vallentuna	644 (2,1)	1 321 (4,2)	1 524 (4,9)	3 489 (11,2)	31 215
Österåker	1 035 (2,6)	1 779 (4,4)	2 099 (5,2)	4 913 (12,2)	40 269
Värmdö	1 297 (3,3)	2 110 (5,4)	2 422 (6,1)	5 829 (14,8)	39 387
Järfälla	2 099 (3,1)	2 819 (4,1)	2 766 (4,1)	7 684 (11,3)	68 210
Ekerö	488 (1,9)	907 (3,5)	1 056 (4,0)	2 451 (9,4)	26 160
Huddinge	2 700 (2,7)	3 764 (3,7)	3 848 (3,8)	10 312 (10,2)	101 010
Botkyrka	3 171 (3,7)	3 438 (4,0)	2 852 (3,3)	9 461 (11,0)	86 274
Salem	485 (3,1)	818 (5,2)	875 (5,5)	2 178 (13,7)	15 881
Haninge	2 401 (3,0)	3 626 (4,6)	3 925 (4,9)	9 952 (12,5)	79 430
Tyresö	1 235 (2,8)	2 095 (4,8)	2 269 (5,2)	5 599 (12,8)	43 764
Upplands-Bro	1 104 (4,5)	1 408 (5,8)	1 385 (5,7)	3 897 (16,0)	24 353
Nykvarn	499 (5,3)	774 (8,2)	854 (9,0)	2 127 (22,5)	9 442
Täby	1 314 (2,0)	2 145 (3,3)	2 410 (3,7)	5 869 (9,0)	65 364
Danderyd	432 (1,4)	761 (2,4)	851 (2,7)	2 044 (6,4)	31 960
Sollentuna	1 271 (1,9)	2 188 (3,3)	2 348 (3,5)	5 807 (8,7)	66 859
Stockholm	17 579 (2,0)	29 126 (3,3)	26 943 (3,1)	73 648 (8,4)	881 235
Södertälje	4 180 (4,7)	4 846 (5,4)	3 787 (4,2)	12 813 (14,3)	89 473
Nacka	2 504 (2,7)	3 668 (3,9)	3 867 (4,2)	10 039 (10,8)	92 873
Sundbyberg	1 042 (2,6)	1 608 (3,9)	1 421 (3,5)	4 071 (10,0)	40 793
Solna	1 658 (2,3)	2 518 (3,5)	2 190 (3,1)	6 366 (8,9)	71 293
Lidingö	868 (2,0)	1 244 (2,8)	1 325 (3,0)	3 437 (7,7)	44 434
Vaxholm	199 (1,8)	398 (3,6)	467 (4,2)	1 064 (9,6)	11 126
Norrtälje	1 973 (3,5)	2 487 (4,4)	2 578 (4,6)	7 038 (12,4)	56 634
Sigtuna	1 430 (3,4)	2 040 (4,8)	2 006 (4,7)	5 476 (13,0)	42 272

⁷¹ <http://sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=185&grupp=19101>.

Nynäshamn	733 (2,8)	1 165 (4,4)	1 216 (4,6)	3 114 (11,7)	26 572
Håbo	926 (4,7)	1 335 (6,7)	1 428 (7,2)	3 689 (18,6)	19 883
Älvkarleby	330 (3,6)	386 (4,3)	399 (4,4)	1 115 (12,3)	9 059
Knivsta	278 (1,8)	591 (3,9)	700 (4,6)	1 569 (10,3)	15 279
Heby	373 (2,8)	513 (3,8)	550 (4,1)	1 436 (10,7)	13 364
Tierp	401 (2,0)	630 (3,1)	748 (3,7)	1 779 (8,8)	20 156
Uppsala	2 872 (1,4)	5 812 (2,9)	6 349 (3,1)	15 033 (7,4)	202 625
Enköping	1 198 (3,0)	1 762 (4,4)	1 834 (4,5)	4 794 (11,9)	40 349
Östhammar	712 (3,3)	931 (4,4)	969 (4,6)	2 612 (12,3)	21 262
Vingåker	182 (2,1)	274 (3,1)	304 (3,5)	760 (8,7)	8 775
Gnesta	245 (2,3)	404 (3,9)	499 (4,8)	1 148 (11,0)	10 442
Nyköping	970 (1,9)	1 677 (3,2)	1 940 (3,7)	4 587 (8,8)	52 336
Oxelösund	607 (5,4)	583 (5,2)	585 (5,2)	1 775 (15,8)	11 236
Flen	640 (4,0)	654 (4,1)	666 (4,2)	1 960 (12,2)	16 019
Katrineholm	717 (2,2)	1 027 (3,2)	1 035 (3,2)	2 779 (8,5)	32 549
Eskilstuna	4 881 (4,9)	6 461 (6,5)	6 062 (6,1)	17 404 (17,6)	98 765
Strängnäs	1 059 (3,2)	1 653 (5,0)	1 656 (5,0)	4 368 (13,2)	33 072
Trosa	453 (3,9)	598 (5,2)	621 (5,4)	1 672 (14,5)	11 529
Ödeshög	58 (1,1)	88 (1,7)	84 (1,6)	230 (4,4)	5 200
Ydre	30 (0,8)	46 (1,3)	57 (1,6)	133 (3,7)	3 612
Kinda	80 (0,8)	153 (1,6)	199 (2,0)	432 (4,4)	9 744
Boxholm	47 (0,9)	66 (1,3)	79 (1,5)	192 (3,7)	5 206
Ätvidaberg	61 (0,5)	162 (1,4)	221 (1,9)	444 (3,9)	11 446
Finspång	720 (3,5)	820 (3,9)	751 (3,6)	2 291 (11,0)	20 791
Valdemarsvik	93 (1,2)	128 (1,7)	136 (1,8)	357 (4,7)	7 597
Linköping	901 (0,6)	2 518 (1,7)	3 354 (2,3)	6 773 (4,6)	148 521
Norrköping	2 169 (1,6)	3 606 (2,7)	3 891 (2,9)	9 666 (7,3)	132 124
Söderköping	150 (1,1)	295 (2,1)	376 (2,7)	821 (5,8)	14 143
Motala	840 (2,0)	1 142 (2,7)	1 190 (2,8)	3 172 (7,6)	41 867
Vadstena	70 (1,0)	77 (1,0)	95 (1,3)	242 (3,3)	7 338
Mjölby	239 (0,9)	418 (1,6)	538 (2,1)	1 195 (4,6)	26 195
Aneby	41 (0,6)	80 (1,2)	104 (1,6)	225 (3,5)	6 407
Gnosjö	225 (2,4)	263 (2,8)	273 (2,9)	761 (8,1)	9 354
Mullsjö	73 (1,0)	125 (1,8)	183 (2,6)	381 (5,4)	7 070
Habo	79 (0,7)	207 (1,9)	269 (2,5)	555 (5,1)	10 879
Gislaved	684 (2,4)	965 (3,4)	1 004 (3,5)	2 653 (9,2)	28 732
Vaggeryd	118 (0,9)	237 (1,8)	306 (2,3)	661 (5,0)	13 148
Jönköping	1 092 (0,8)	2 242 (1,7)	2 884 (2,2)	6 218 (4,8)	129 478
Nässjö	191 (0,7)	353 (1,2)	470 (1,6)	1 014 (3,5)	29 382
Värnamo	442 (1,3)	708 (2,1)	777 (2,4)	1 927 (5,8)	33 012
Sävsjö	67 (0,6)	127 (1,2)	159 (1,5)	353 (3,3)	10 844
Vetlanda	198 (0,8)	373 (1,4)	490 (1,9)	1 061 (4,0)	26 297
Eksjö	122 (1,9)	223 (1,4)	283 (1,7)	628 (3,8)	16 368
Tranås	150 (0,8)	260 (1,4)	342 (1,9)	752 (4,1)	18 145
Uppvidinge	82 (0,9)	143 (1,5)	169 (1,8)	394 (4,2)	9 276
Lessebo	86 (1,1)	126 (1,6)	158 (2,0)	370 (4,6)	8 012
Tingsryd	60 (0,5)	136 (1,1)	184 (1,5)	380 (3,1)	12 141
Alvesta	137 (0,7)	250 (1,3)	345 (1,8)	732 (3,8)	19 034
Älmhult	89 (0,6)	186 (1,2)	209 (1,3)	484 (3,1)	15 724
Markaryd	110 (1,2)	157 (1,7)	147 (1,6)	414 (4,4)	9 477
Växjö	370 (0,4)	1 014 (1,2)	1 306 (1,5)	2 690 (3,2)	84 800

Ljungby	181 (0,7)	388 (1,4)	451 (1,6)	1 020 (3,7)	27 423
Högsby	52 (0,9)	85 (1,5)	83 (1,4)	220 (3,8)	5 730
Torsås	35 (0,5)	69 (1,0)	84 (1,2)	188 (2,7)	6 858
Mörbylånga	79 (0,6)	149 (1,0)	195 (1,4)	423 (3,0)	14 256
Hultsfred	141 (1,0)	228 (1,7)	224 (1,7)	593 (4,4)	13 550
Mönsterås	112 (0,9)	176 (1,4)	218 (1,7)	506 (4,0)	12 799
Emmaboda	103 (1,1)	149 (1,7)	129 (1,4)	381 (4,2)	8 991
Kalmar	331 (0,5)	813 (1,3)	1 066 (1,7)	2 210 (3,5)	63 671
Nybro	163 (0,8)	261 (1,3)	298 (1,5)	722 (3,7)	19 486
Oskarshamn	249 (1,0)	404 (1,5)	494 (1,9)	1 147 (4,4)	26 144
Västervik	375 (1,0)	540 (1,5)	645 (1,8)	1 560 (4,3)	35 892
Vimmerby	88 (0,6)	213 (1,4)	239 (1,6)	540 (3,5)	15 403
Borgholm	74 (0,7)	132 (1,2)	149 (1,4)	355 (3,3)	10 768
Gotland	442 (0,8)	1 014 (1,8)	1 302 (2,3)	2 758 (4,8)	57 241
Olofström	692 (5,4)	657 (5,1)	461 (3,6)	1 810 (14,0)	12 896
Karlskrona	213 (0,3)	524 (0,8)	763 (1,2)	1 500 (2,4)	63 691
Ronneby	190 (0,7)	341 (1,2)	369 (1,3)	900 (3,2)	27 788
Karlshamn	199 (0,6)	464 (1,5)	499 (1,6)	1 162 (3,7)	31 132
Sölvesborg	124 (0,7)	251 (1,5)	262 (1,6)	637 (3,8)	16 808
Svalöv	87 (0,7)	175 (1,3)	213 (1,6)	475 (3,6)	13 275
Staffanstorps	106 (0,5)	235 (1,0)	378 (1,7)	719 (3,2)	22 534
Burlöv	99 (0,6)	144 (0,8)	178 (1,0)	421 (2,5)	17 011
Vellinge	117 (0,3)	286 (0,9)	383 (1,1)	786 (2,3)	33 615
Östra Göinge	137 (1,0)	208 (1,5)	252 (1,9)	597 (4,4)	13 620
Örkelljunga	41 (0,4)	112 (1,2)	136 (1,4)	289 (3,0)	9 655
Bjuv	183 (1,2)	215 (1,4)	224 (1,5)	622 (4,2)	14 866
Kävlinge	129 (0,4)	320 (1,1)	434 (1,5)	883 (3,0)	29 427
Lomma	97 (0,4)	213 (1,0)	357 (1,6)	667 (3,0)	22 298
Svedala	53 (0,3)	200 (1,0)	286 (1,4)	539 (2,7)	19 971
Skurup	80 (0,5)	170 (1,1)	219 (1,5)	469 (3,1)	14 955
Sjöbo	88 (0,5)	158 (0,9)	230 (1,3)	476 (2,6)	18 290
Hörby	68 (0,5)	134 (0,9)	198 (1,3)	400 (2,7)	14 958
Höör	96 (0,6)	199 (1,3)	252 (1,6)	547 (3,5)	15 526
Tomelilla	58 (0,4)	122 (0,9)	136 (1,1)	316 (2,4)	12 917
Bromölla	176 (1,4)	228 (1,9)	269 (2,2)	673 (5,5)	12 250
Osby	75 (0,6)	127 (1,0)	182 (1,4)	384 (3,0)	12 637
Perstorp	98 (1,4)	151 (2,1)	165 (2,3)	414 (5,8)	7 096
Klippan	107 (0,6)	214 (1,3)	289 (1,7)	610 (3,7)	16 660
Åstorp	110 (0,7)	179 (1,2)	224 (1,5)	513 (3,5)	14 806
Båstad	66 (0,5)	136 (1,0)	181 (1,3)	383 (2,7)	14 263
Malmö	1 612 (0,5)	3 106 (1,0)	3 317 (1,1)	8 035 (2,6)	307 758
Lund	618 (0,5)	1 362 (1,2)	1 724 (1,5)	3 704 (3,3)	112 950
Landskrona	378 (0,9)	553 (1,3)	579 (1,4)	1 510 (3,5)	42 560
Helsingborg	782 (0,6)	1 585 (1,2)	1 769 (1,3)	4 136 (3,1)	132 011
Höganäs	121 (0,5)	245 (1,0)	309 (1,2)	675 (2,7)	24 863
Eslöv	198 (0,6)	353 (1,1)	484 (1,5)	1 035 (3,3)	31 744
Ystad	165 (0,6)	250 (0,9)	277 (1,0)	692 (2,4)	28 558
Trelleborg	353 (0,8)	569 (1,3)	639 (1,5)	1 561 (3,7)	42 605
Kristianstad	361 (0,4)	813 (1,0)	1 065 (1,3)	2 239 (2,8)	80 507
Simrishamn	113 (0,6)	196 (1,0)	209 (1,1)	518 (2,7)	18 997
Ängelholm	197 (0,5)	427 (1,1)	565 (1,4)	1 189 (3,0)	39 742

Hässleholm	223 (0,4)	520 (1,0)	737 (1,5)	1 480 (3,0)	50 163
Hylte	182 (1,8)	294 (2,9)	385 (3,8)	861 (8,6)	10 032
Halmstad	694 (0,7)	1 504 (1,6)	1 875 (2,0)	4 073 (4,4)	93 231
Laholm	141 (0,6)	268 (1,1)	341 (1,5)	750 (3,2)	23 458
Falkenberg	273 (0,7)	564 (1,4)	713 (1,7)	1 550 (3,7)	41 423
Varberg	360 (0,6)	778 (1,3)	1 032 (1,7)	2 170 (3,7)	59 186
Kungsbacka	444 (0,6)	1 237 (1,6)	1 787 (2,3)	3 468 (4,5)	76 786
Härryda	545 (1,5)	985 (2,8)	1 166 (3,3)	2 696 (7,7)	35 223
Partille	452 (1,3)	865 (2,4)	988 (2,8)	2 305 (6,4)	35 837
Öckerö	43 (0,3)	154 (1,2)	234 (1,9)	431 (3,4)	12 539
Stenungsund	243 (1,0)	459 (1,8)	604 (2,4)	1 306 (5,3)	24 868
Tjörn	81 (0,5)	164 (1,1)	212 (1,4)	457 (3,1)	14 974
Orust	110 (0,7)	215 (1,4)	216 (1,4)	541 (3,6)	15 083
Sotenäs	82 (0,9)	124 (1,4)	142 (1,6)	348 (3,9)	9 004
Munkedal	66 (0,6)	134 (1,3)	210 (2,1)	410 (4,0)	10 173
Tanum	57 (0,5)	119 (1,0)	182 (1,5)	358 (2,9)	12 270
Dals-Ed	60 (1,3)	55 (1,2)	55 (1,2)	170 (3,6)	4 665
Färgelanda	55 (0,8)	110 (1,7)	119 (1,8)	284 (4,3)	6 549
Ale	675 (2,4)	1 006 (3,6)	1 067 (3,8)	2 748 (9,9)	27 842
Lerum	412 (1,1)	892 (2,3)	1 099 (2,8)	2 403 (6,2)	39 070
Vårgårda	143 (1,3)	270 (2,4)	383 (3,5)	796 (7,2)	11 030
Bollebygd	146 (1,7)	240 (2,8)	293 (3,4)	679 (8,0)	8 507
Grästorp	65 (1,2)	109 (1,9)	134 (2,4)	308 (5,5)	5 639
Essunga	72 (1,3)	110 (2,0)	128 (2,3)	310 (5,6)	5 502
Karlsborg	54 (0,8)	94 (1,4)	116 (1,7)	264 (3,9)	6 699
Gullspång	108 (2,1)	116 (2,2)	114 (2,2)	338 (6,5)	5 221
Tranemo	346 (3,0)	409 (3,5)	471 (4,1)	1 226 (10,6)	11 573
Bengtstors	128 (1,3)	185 (1,9)	199 (2,1)	512 (5,3)	9 588
Mellerud	100 (1,1)	123 (1,4)	130 (1,5)	353 (3,9)	8 946
Lilla Edet	468 (3,7)	552 (4,4)	540 (4,3)	1 560 (12,4)	12 580
Mark	677 (2,0)	953 (2,8)	1 131 (3,3)	2 761 (8,2)	33 763
Svenljunga	229 (2,2)	297 (2,9)	390 (3,8)	916 (8,9)	10 239
Herrljunga	160 (1,7)	237 (2,6)	303 (3,3)	700 (7,5)	9 282
Vara	164 (1,1)	281 (1,8)	337 (2,2)	782 (5,0)	15 557
Götene	132 (1,0)	228 (1,7)	312 (2,4)	672 (5,1)	13 092
Tibro	131 (1,2)	197 (1,8)	229 (2,1)	557 (5,2)	10 673
Töreboda	115 (1,3)	168 (1,9)	198 (2,2)	481 (5,3)	9 009
Göteborg	6 973 (1,3)	11 493 (2,2)	11 629 (2,2)	30 095 (5,7)	526 089
Mölnadal	645 (1,0)	1 338 (2,2)	1 517 (2,5)	3 500 (5,7)	61 659
Kungälv	347 (0,8)	758 (1,8)	995 (2,4)	2 100 (5,0)	41 753
Lysekil	77 (0,5)	140 (1,0)	170 (1,2)	387 (2,7)	14 396
Uddevalla	522 (1,0)	1 019 (1,9)	1 248 (2,4)	2 789 (5,3)	52 530
Strömstad	56 (0,5)	140 (1,1)	143 (1,2)	339 (2,8)	12 295
Vänersborg	336 (0,9)	696 (1,9)	835 (2,3)	1 867 (5,1)	36 968
Trollhättan	1 268 (2,3)	1 714 (3,1)	1 664 (3,0)	4 646 (8,3)	55 749
Alingsås	461 (1,2)	809 (2,1)	1 029 (2,7)	2 299 (6,0)	38 355
Borås	3 630 (3,5)	4 900 (4,7)	5 299 (5,1)	13 829 (13,2)	104 867
Ulricehamn	348 (1,5)	608 (2,6)	799 (3,5)	1 755 (7,6)	23 015
Åmål	116 (0,9)	222 (1,8)	220 (1,8)	558 (4,6)	12 211
Mariestad	558 (2,4)	692 (2,9)	680 (2,9)	1 930 (8,1)	23 739
Lidköping	199 (0,5)	518 (1,4)	712 (1,9)	1 429 (3,7)	38 254

Skara	132 (0,7)	279 (1,5)	331 (1,8)	742 (4,1)	18 281
Skövde	1 087 (2,1)	1 496 (2,9)	1 574 (3,0)	4 157 (8,0)	52 212
Hjo	104 (1,2)	176 (2,0)	180 (2,0)	460 (5,2)	8 832
Tidaholm	97 (0,8)	228 (1,8)	277 (2,2)	602 (4,8)	12 556
Falköping	215 (0,7)	434 (1,4)	581 (1,8)	1 230 (3,9)	31 689
Kil	100 (0,8)	196 (1,7)	266 (2,3)	562 (4,8)	11 782
Eda	43 (0,5)	82 (1,0)	100 (1,2)	225 (2,6)	8 496
Torsby	32 (0,3)	91 (0,7)	115 (0,9)	238 (1,9)	12 219
Storfors	182 (4,4)	219 (5,3)	217 (5,2)	618 (14,9)	4 150
Hammarö	125 (0,8)	236 (1,6)	293 (1,9)	654 (4,3)	15 061
Munkfors	24 (0,7)	42 (1,2)	44 (1,2)	110 (3,0)	3 642
Forshaga	78 (0,7)	156 (1,4)	219 (1,9)	453 (4,0)	11 311
Grums	157 (1,8)	222 (2,5)	235 (2,6)	614 (6,9)	8 939
Ärjäng	43 (0,4)	96 (1,0)	111 (1,1)	250 (2,5)	9 864
Sunne	57 (0,4)	144 (1,1)	204 (1,6)	405 (3,1)	13 102
Karlstad	616 (0,7)	1 499 (1,7)	1 885 (2,2)	4 000 (4,6)	86 929
Kristinehamn	315 (1,3)	544 (2,3)	596 (2,5)	1 455 (6,1)	23 729
Filipstad	228 (2,2)	324 (3,1)	389 (3,7)	941 (8,9)	10 549
Hagfors	126 (1,0)	188 (1,5)	203 (1,7)	517 (4,2)	12 170
Arvika	135 (0,5)	266 (1,0)	355 (1,4)	756 (2,9)	25 829
Säffle	82 (0,5)	186 (1,2)	260 (1,7)	528 (3,4)	15 308
Lekeberg	70 (1,0)	159 (2,2)	247 (3,4)	476 (6,5)	7 298
Laxå	205 (3,7)	219 (3,9)	178 (3,2)	602 (10,8)	5 552
Hallsberg	235 (1,5)	411 (2,7)	417 (2,7)	1 063 (7,0)	15 283
Degerfors	350 (3,7)	377 (4,0)	368 (3,9)	1 095 (11,6)	9 477
Hällefors	394 (5,6)	346 (5,0)	325 (4,7)	1 065 (15,2)	6 988
Ljusnarsberg	200 (4,1)	283 (5,8)	289 (6,0)	772 (15,9)	4 848
Örebro	1 650 (1,2)	3 567 (2,6)	4 214 (3,0)	9 431 (6,8)	138 952
Kumla	262 (1,3)	556 (2,7)	698 (3,4)	1 516 (7,3)	20 738
Askersund	145 (1,3)	223 (2,0)	311 (2,8)	679 (6,2)	11 011
Karlskoga	1 072 (3,6)	1 254 (4,2)	1 224 (4,1)	3 550 (12,0)	29 631
Nora	253 (2,4)	388 (3,7)	431 (4,2)	1 072 (10,4)	10 356
Lindesberg	658 (2,9)	918 (4,0)	1 071 (4,7)	2 647 (11,5)	22 979
Skinnskatteberg	398 (9,1)	331 (7,5)	310 (7,1)	1 039 (23,7)	4 392
Surahammar	1 111 (11,2)	1 023 (10,3)	958 (9,7)	3 092 (31,3)	9 890
Kungsör	415 (5,2)	447 (5,6)	503 (6,3)	1 365 (17,0)	8 030
Hallstahammar	1 063 (6,9)	1 238 (8,1)	1 318 (8,6)	3 619 (23,6)	15 346
Norberg	250 (4,4)	418 (7,4)	456 (8,1)	1 124 (20,0)	5 630
Västerås	4 372 (3,1)	6 998 (5,0)	7 452 (5,3)	18 822 (13,4)	140 499
Sala	451 (2,1)	839 (3,9)	1 090 (5,0)	2 380 (11,0)	21 596
Fagersta	1 066 (8,4)	1 158 (9,2)	1 079 (8,5)	3 303 (26,1)	12 634
Köping	1 412 (5,7)	1 594 (6,4)	1 660 (6,7)	4 666 (18,8)	24 854
Arboga	335 (2,5)	548 (4,1)	594 (4,4)	1 477 (11,1)	13 353
Vansbro	53 (0,8)	117 (1,7)	150 (2,2)	320 (4,7)	6 779
Malung-Sälen	90 (0,9)	156 (1,5)	249 (2,4)	495 (4,9)	10 178
Gagnef	176 (1,8)	436 (4,4)	503 (5,0)	1 115 (11,1)	10 012
Leksand	150 (1,0)	304 (2,0)	344 (2,3)	798 (5,3)	15 146
Rättvik	95 (0,9)	174 (1,6)	211 (2,0)	480 (4,4)	10 799
Orsa	62 (0,9)	122 (1,8)	135 (2,0)	319 (4,7)	6 835
Älvdalen	41 (0,6)	101 (1,4)	133 (1,9)	275 (3,9)	7 139
Smedjebacken	421 (4,0)	601 (5,6)	585 (5,5)	1 607 (15,1)	10 650

Mora	149 (0,7)	264 (1,3)	377 (1,9)	790 (3,9)	20 082
Falun	604 (1,1)	1 350 (2,4)	1 676 (3,0)	3 630 (6,4)	56 432
Borlänge	1 049 (2,1)	1 736 (3,5)	2 046 (4,1)	4 831 (9,8)	49 482
Säter	148 (1,4)	306 (2,8)	387 (3,6)	841 (7,8)	10 851
Hedemora	516 (3,4)	721 (4,8)	772 (5,1)	2 009 (13,3)	15 064
Avesta	828 (3,9)	1 198 (5,6)	1 274 (5,9)	3 300 (15,4)	21 467
Ludvika	700 (2,7)	1 053 (4,1)	1 269 (4,9)	3 022 (11,8)	25 639
Ockelbo	95 (1,6)	124 (2,1)	125 (2,1)	344 (5,9)	5 850
Hofors	428 (4,5)	497 (5,2)	544 (5,7)	1 469 (15,4)	9 521
Ovanåker	108 (0,9)	146 (1,3)	172 (1,5)	426 (3,7)	11 392
Nordanstig	98 (1,0)	200 (2,1)	260 (2,7)	558 (5,9)	9 533
Ljusdal	155 (0,8)	193 (1,0)	244 (1,3)	592 (3,1)	18 880
Gävle	1 538 (1,6)	2 942 (3,1)	3 220 (3,3)	7 700 (8,0)	96 170
Sandviken	729 (2,0)	1 198 (3,2)	1 417 (3,8)	3 344 (9,0)	37 089
Söderhamn	425 (1,7)	528 (2,1)	569 (2,3)	1 522 (6,0)	25 223
Bollnäs	209 (0,8)	364 (1,4)	440 (1,7)	1 013 (3,9)	26 158
Hudiksvall	396 (1,1)	684 (1,9)	810 (2,2)	1 890 (5,1)	36 821
Änge	124 (1,3)	208 (2,2)	193 (2,0)	525 (5,4)	9 639
Timrå	354 (2,0)	575 (3,2)	722 (4,0)	1 651 (9,2)	17 997
Härnösand	296 (1,2)	562 (2,3)	653 (2,7)	1 511 (6,2)	24 398
Sundsvall	1 410 (1,5)	2 648 (2,7)	3 152 (3,3)	7 210 (7,5)	96 687
Kramfors	399 (2,2)	554 (3,0)	585 (3,2)	1 538 (8,3)	18 516
Sollefteå	238 (1,2)	410 (2,1)	509 (2,6)	1 157 (5,9)	19 736
Örnsköldsvik	725 (1,3)	1 234 (2,2)	1 530 (2,8)	3 489 (6,3)	55 008
Ragunda	99 (1,8)	129 (2,4)	148 (2,7)	376 (6,9)	5 466
Bräcke	76 (1,1)	119 (1,8)	152 (2,3)	347 (5,2)	6 655
Krokom	77 (0,5)	194 (1,3)	275 (1,9)	546 (3,7)	14 590
Strömsund	80 (0,7)	112 (0,9)	167 (1,4)	359 (3,0)	12 138
Åre	69 (0,7)	175 (1,7)	243 (2,3)	487 (4,7)	10 406
Berg	35 (0,5)	84 (1,2)	94 (1,3)	213 (3,0)	7 215
Härjedalen	100 (1,0)	153 (1,5)	197 (1,9)	450 (4,4)	10 246
Östersund	295 (0,5)	864 (1,5)	1 161 (2,0)	2 320 (3,9)	59 485
Nordmaling	109 (1,5)	160 (2,3)	198 (2,8)	467 (6,6)	7 039
Bjurholm	23 (1,0)	35 (1,4)	38 (1,6)	96 (4,0)	2 421
Vindeln	52 (1,0)	121 (2,3)	166 (3,1)	339 (6,3)	5 359
Robertsfors	112 (1,7)	177 (2,6)	203 (3,0)	492 (7,3)	6 717
Norsjö	43 (1,0)	83 (2,0)	93 (2,2)	219 (5,2)	4 172
Malå	22 (0,7)	50 (1,6)	60 (1,9)	132 (4,1)	3 196
Storuman	35 (0,6)	63 (1,0)	80 (1,3)	178 (3,0)	6 006
Sorsele	14 (0,5)	25 (0,9)	31 (1,2)	70 (2,6)	2 673
Dorotea	19 (0,7)	34 (1,2)	19 (0,7)	72 (2,6)	2 794
Vännäs	84 (1,0)	192 (2,3)	273 (3,2)	549 (6,4)	8 522
Vilhelmina	37 (0,5)	86 (1,2)	126 (1,8)	249 (3,6)	6 941
Åsele	23 (0,8)	41 (1,4)	41 (1,4)	105 (3,5)	2 958
Umeå	2 016 (1,7)	3 829 (3,3)	4 713 (4,0)	10 558 (9,0)	117 294
Lycksele	72 (0,6)	162 (1,3)	191 (1,5)	425 (3,4)	12 351
Skellefteå	634 (0,9)	1 380 (1,9)	1 878 (2,6)	3 892 (5,4)	71 774
Arvidsjaur	37 (0,6)	115 (1,8)	123 (1,9)	275 (4,3)	6 467
Arjeplog	19 (0,6)	43 (1,4)	52 (1,7)	114 (3,7)	3 054
Jokkmokk	69 (1,4)	114 (2,2)	123 (2,4)	306 (6,0)	5 086
Övertorneå	83 (2,4)	181 (5,2)	195 (5,6)	459 (13,1)	3 497

Kalix	936 (5,7)	1 356 (8,2)	1 479 (9,0)	3 771 (22,8)	16 518
Övertorneå	932 (19,5)	1 112 (23,3)	805 (16,9)	2 849 (59,7)	4 772
Pajala	533 (8,5)	1 002 (16,0)	895 (14,3)	2 430 (38,7)	6 279
Gällivare	391 (2,1)	993 (5,4)	1 250 (6,8)	2 634 (14,4)	18 307
Älvsbyn	86 (1,0)	169 (2,1)	229 (2,8)	484 (5,9)	8 200
Luleå	1 971 (2,6)	4 925 (6,6)	6 314 (8,4)	13 210 (17,6)	74 905
Piteå	435 (1,1)	1 038 (2,5)	1 408 (3,4)	2 881 (7,0)	41 078
Boden	434 (1,6)	1 249 (4,5)	1 607 (5,8)	3 290 (11,9)	27 598
Haparanda	3 595 (36,3)	2 761 (27,9)	1 822 (18,4)	8 178 (82,6)	9 904
Kiruna	931 (4,1)	2 143 (9,3)	2 795 (12,2)	5 869 (25,5)	22 972
Hela riket	163 867 (1,7)	262 552 (2,7)	285 199 (3,0)	711 618 (7,4)	9 555 893

Bilaga 3. Referenser

- ACFC 2007: ACFC/OP/II(2007)006 Den rådgivande kommittén om ram-konventionen om skydd för nationella minoriteter. "Ett andra utlåtande om Sverige", antagen den 8 november 2007, publicerad den 30 januari 2008.
http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_fcnmdocs/PDF_2nd_OP_Sweden_sv.pdf
- ACFC 2008: ACFC//31DOC(2008)001 Den rådgivande kommittén om ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter. "Kommentar till effektivt deltagande för personer som tillhör nationella minoriteter i det kulturella, sociala och ekonomiska livet samt offentliga angelägenheter", antagna den 27 februari 2008.
http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_FCNMdocs/PDF_CommentaryParticipation_sv.pdf
- ACFC 2012: Den rådgivande kommittén om ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter: "Tredje yttrandet om Sverige antaget den 23 maj 2012".
http://manskligarattigheter.dynamaster.se/Media/Get/327/3rd_OP_Sweden_fcnm_sv.pdf
- Crystal, David. 2000: *Language Death*. UK: Cambridge University Press.
- Demirbag-Sten, Dilsa 2013: "Ska det ta flera hundra år att bli svensk?" Dagens Nyheter 2013-02-24 <http://www.dn.se/nyheter/sverige/dilsa-demirbag-sten-ska-det-ta-flera-hundra-ar-att-bli-svensk>
- DN 2013: "Lär av Borås". *Dagens Nyheter* 2013-02-25.
- DO 2012: "Statistikens roll i arbetet mot diskriminering – en fråga om strategi och trovärdighet". Rapport från Diskrimineringsombudsmannen. Stockholm.
http://www.do.se/Documents/rapporter/Statistikens%20roll%20i%20arbete%20mot%20diskriminering_en%20fr%C3%A5ga%20om%20strategi%20och%20trov%C3%A4rdighet_ej%20bilagor.pdf
- Dorian, Nancy 1993: "Discussion Note. A response to Ladefoged's other view of endangered languages", in *Language*, Volume 69, No. 3, 575–579.
- Elenius, Lars. (2005). Ett uthålligt språk – genomförande av lagarna om användning av minoritetsspråk i förvaltningsområdena i Norrbottens län åren 2000–2004. I: Konstitutionsutskottet. *Rapporter från riksdagen; Nationella minoriteter och minoritetsspråk*. Stockholm: Sveriges riksdag.
- Hyltenstam, Kenneth 1999: *Sveriges sju inhemska språk – ett minoritetsspråksperspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundberg, Johan 2011: "Krossa hierarkierna!" I *Axess* nr. 1 2011
<http://www.axess.se/magasin/default.aspx?article=821>
- Länsstyrelsen 2013: "Nationella minoriteter – Rapport om tillämpningen av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk år 2012." Länsstyrelsen i Stockholms län/Sametinget.
- NSD 2012: "Det blir fel med vi och dom". Norrländska Socialdemokraten 2012-10-08.
<http://www.nsd.se/nyheter/tornedalen/artikel.aspx?ArticleId=7196344>
- Orama, Krista 2011: "Vi är ju också människor!": ett barnrättsperspektiv på nationella minoriteter i Sverige. Uppsala: Uppsala Universitet, Forum för nationella minoriteter i Sverige – Hugo Valentin-centrum.
- Prop. 2008/09:158 *Från erkännande till egenmakt – Regeringens strategi för de nationella minoriteterna* <http://www.regeringen.se/sb/d/11298/a/122769>
- Skolinspektionen 2011: Riktad tillsyn inom området *Särskild rätt till plats i förskoleverksamheten för vissa nationella minoriteter*. Riktad tillsyn slutrapport 2011-10-18. Stockholm. <http://www.skolinspektionen.se/Documents/riktad-tillsyn/fsminoritet/riktad-minoritet-slutrapport.pdf>
- Skolinspektionen 2012: *I marginalen -En granskning av modersmålsundervisning och tvåspråkig undervisning i de nationella minoritetsspråken*. Rapport 2012:2. Stockholm.
<http://www.skolinspektionen.se/documents/kvalitetsgranskning/min/kvalgr-min->

[slutrapport.pdf](#)

Skolverket (2005). *De nationella minoriteternas utbildningssituation*. Rapport 272. Stockholm:

Skolverket. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1512>

Skutnabb-Kangas, Tove, Phillipson, Robert, Mohanty, Ajit K. & Panda, Minati: 2009: *Social Justice Through Multilingual Education*. Bristol, Buffalo & Toronto: Multilingual Matters.

SOU 2005: 40 *Rätten till mitt språk. Förstärkt minoritetsskydd*. Delbetänkande av

Utredningen om finska och sydsamiska språken. Stockholm.

Prop. 2008/09:158 *Från erkännande till egenmakt – regeringens strategi för de nationella minoriteterna*. Stockholm.

Språkrådet 2010: *Språksituationen i Sverige 2010: Omvärldsanalys utarbetad av Språkrådet,*

Institutet för språk och folkminnen. Stockholm: Språkrådet. <http://www.sprakradet.se/9869>

Språkrådet 2011: *Språklagen i praktiken: riktlinjer för tillämpning av språklagen*. Stockholm:

Språkrådet.

SvD 2013: ”Skogsfinnarna tämjde svenska landskap”. *Svenska Dagbladet* 2013-02-24.

[http://www.svd.se/kultur/understrecket/skogsfinnarna-tamjde-svenska-](http://www.svd.se/kultur/understrecket/skogsfinnarna-tamjde-svenska-landskap_7938612.svd)

[landskap_7938612.svd](http://www.svd.se/kultur/understrecket/skogsfinnarna-tamjde-svenska-landskap_7938612.svd)

Våga vara minoritet – En rapport om minoritetsrättigheter i Sverige 2012. Svenska kyrkan:

Enheten för flerspråkighet. <http://www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=659965>